

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA CÍRKEVNÍCH DĚJIN A CÍRKEVNÍHO PRÁVA
OBOR TEOLOGICKÉ NAUKY

HISTORIE KOSTELA VŠECH SVATÝCH VE VYŠEHORKÁCH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VEDOUcí PRÁCE THLIC. MGR. TOMÁŠ PARMA, PH.D.

OLMOUC 2017

BC. PAVLA TILLOVÁ

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a použila jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu. Souhlasím s tím, aby práce byla uložena v knihovně Cyrilometodějské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci 17. dubna 2017

OBSAH

ÚVOD.....	4
1 SÍDLO VYŠEHORKY	5
1.1 LOKACE.....	5
1.2 DĚJINY	5
1.3 ŠKOLA.....	10
1.4 OBYVATELSTVO.....	11
1.5 SPOLEČENSKÉ AKTIVITY.....	15
2 FARNOST VYŠEHORKY	17
2.1 SPÁDOVÁ OBLAST DUCHOVNÍ SPRÁVY	18
2.2 FARA	18
2.3 MATRIKY	20
2.4 KNĚŽÍ.....	21
3 KOSTEL VŠECH SVATÝCH.....	25
3.1 ZALOŽENÍ.....	25
3.2 POPIS.....	26
3.3 NADAČNÍ LISTINY.....	29
3.4 VELKÝ POŽÁR	29
3.5 FINANČNÍ POMOC KRAJANŮ.....	29
3.6 OPRAVA KOSTELA	30
3.7 ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM	32
3.8 NÁHROBNÍ KAMENY	33
3.9 ZVONY	38
3.10 SVĚCENÍ KOSTELA.....	39
ZÁVĚR	41
PRAMENY A LITERATURA.....	42
SEZNAM POUŽITÝCH HESEL A ZKRATEK	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	47
PŘÍLOHY	49

ÚVOD

Čtyřicet roků uběhlo od pondělí 8. července 1957, kdy po zásahu blesku při večerní bouři vyhořel starobylý kostel na Vyšehorkách nedaleko Mohelnice. Pro nedostatek vody, kterým obec odjakživa trpěla, než byl vybudován vodovod, se stal zápas lidí s tímto zhoubným živlem marným. Shořely střechy spolu s dřevěnou nadstavbou zvonice a vesměs všechny vnitřní inventář. Zůstaly stát jen holé zdi. Jako předzvěst této pohromy bylo úmrtí vyšehorského faráře Franze Schestaga...

Vladimír Kapl

Před několika lety se na mě obrátil otec František Lízna s prosbou o doprovod liturgie sva-
tebních obřadů varhanní hudbou ve vyšehorském kostele. Souhlasila jsem. Hned po první
návštěvě jsem k tomuto místu pocítila zvláštní a neobyčejně silnou emocionální vazbu. A
když mi pak pan profesor Pojzl předložil vyšehorský kostel jako téma diplomové práce, nad-
šeně a s vděčností jsem se do ní ponořila. V rozhodování, jak po smrti pana profesora pokračovat, mi poradil pan doktor Tomáš Parma. Jemu především děkuji, že převzal supervizi nad
mojí prací
a že mě svým profesionálním přístupem vědce i pedagoga dovedl k cíli.

Téma své kvalifikační stati zpracovávám se záměrem poukázat na bohatství, hmotné i du-
chovní, které nám tu po našich zbožných předcích zůstalo, a s úmyslem připomenout, že počátky skromného vyšehorského kostelíka spadají
do nejstarších zdokumentovaných dějin tohoto regionu. Tradiční pojetí obce jako společen-
ství křesťanů naznačuje vzájemnost lidí s místem, na kterém žijí, a úzké propojení jejich
osudů.

Při mapování zásadních momentů historie kostela ve Vyšehorkách vycházím zejména
z materiálů archivní povahy. Druhotně využívám informace, které byly
o předmětu mé práce publikovány i v době nedávné, za bohatý zdroj velmi zajímavých in-
formací pokládám rovněž privátní archiv jednoho z vyšehorských rodáků. Ovšem nejvíce si
cením autentických vzpomínek pamětníků, se kterými jsem měla možnost se setkat.

Nesmírně vděčná jsem důstojnému otci Františkovi Líznovi za srdečný a obsažný rozhovor
na faře ve Vyšehorkách a duchovnímu otci Stanislavu Peroutkovi navíc za požehnání a mod-
litbu. Děkuji všem, kteří mi jakkoli pomohli poskládat dějinný snímek vyšehorského sva-
tostánku, a to jsou pan Mgr. Vít Němec arcibiskupského archivu, paní Jaroslava Springero-
vá, kronikářka vyšehorské farnosti, pan RNDr. Mgr. František John, Ph.D., arcidiecézní
kampanolog, pan Ing. František Friedl.
A konečně poděkování mým nejbližším, manželovi a dětem, za neskonalou trpělivost a du-
ševní oporu. Zvláštní poděkování nebo ještě lépe vzdání úcty patří těm, bez jejichž nezištné
finanční pomoci a neutuchajícího zápalu pro věc by se dnes
o kostelíku ve Vyšehorkách pravděpodobně psalo už jen jako o reliktu středověké sakrální
architektury.

V pokoře děkuji patronům kostela, všem svatým, za přímluvu, které mi bylo tolik zapotřebí
při pátrání po zdrojích, jejich vyhledávání v archivech a knihovnách
a nakonec i třídění vytěžených informací. Kéž je mé úsilí zúročeno a skromný farní kostel
ve Vyšehorkách je touto prací prezentován ke cti a chvále Boží!

1 SÍDLO VYŠEHORKY

Sídlo, které je dnes známé jako Vyšehorky, je možné najít jako samostatnou obec rovněž pod historickým názvem Allerheiligen, odvozeným od patrocinia tamního kostela Všech svatých Allerheiligen¹, nebo Vyšehoří, a to až do roku 1949. Tehdy bylo celkem nešetřně rozhodnuto o změně názvu obce na Vyšehorky, aby se vymezila od stejnojmenné obce Vyšehoří u Zábřeha. Český název byl odvozen buď od osobního jména Vyšehor, nebo od vesnice ležící na vyšším místě,² což by poukazovalo na původní slovanskou vesnici.

Měřeno rozlohou katastru je to velmi malá vesnice, která si však do dneška zachovala pozoruhodný půdorys původní slovanské osady, nazývaný okrouhlice, typický pro hospodářské usedlosti, které jsou vůči kostelu situovány okrouhle a vytvářejí kruhovou návěs - všechny domovní štíty jsou obráceny směrem ke kostelu.

1.1 LOKACE

Tato malebná víska leží západně od Mohelnice na morfologicky výrazném zlomovém svahu, v místech, kde se terén Mohelnické brázdy začíná zvedat na západ do kopců a lesů Bouzovské a Mírovské vrchoviny.³ Střední nadmořská výška obce je 370 m.

Poloha obce se zástavbou na okázalé výšině působí strategicky. Terén však náhle prudce klesá jižním směrem do široké nížiny řeky Moravy k místu Horní Hané. Středem vesnice prochází silnice z Mohelnice přes Podolí do Líšnice.⁴

Nejen název, také územně správní začlenění Vyšehorek se měnilo v čase: kolem roku 1869 byly Vyšehorky administrativně spojeny s obcí Podolí, od roku 1960 s Líšnicí, v letech 1985–1990 přináležely k Mohelnici⁵ a poté se opět vrátily pod správu obce Líšnice. Dnes patří Vyšehorky k Olomouckému kraji, okresu Šumperk, správnímu obvodu Mohelnice; rovněž je součástí Mikroregionu Mohelnicko.

1.2 DĚJINY

Vyšehoří hrálo na severní Moravě důležitou úlohu a již v dávných dobách bylo střediskem významného kostelního obvodu,⁶ proto není žádným překvapením, že dějiny obce se těsně prolínají s dějinami kostela.⁷

Znak a právo pečeti má Vyšehoří od roku 1650,⁸ po původu a základech obce je však potřeba pátrat v historii mnohem starší.

¹ POJSL, Miloslav, Sepulkrální památky na Moravě a ve Slezsku, s. 177.

² MELZER, Miloš. Vlastivěda šumperského okresu. Šumperk, Okresní úřad Šumperk 1993. ISBN 80-85083-02-7, s. 14.

³ *Ibid.*

⁴ *Ibid.*

⁵ *Ibid.*

⁶ STOUPAL, Jan. Trocha vzpomínání starého písmáka na Vyšehoří – Vyšehorky u Mohelnice. Vlastivědný věstník moravský 1957, s. 228.

⁷ KAPL, Vladimír. Vyšehorky: k dějinám kostela Všech svatých a obce. Mohelnice, Hilda Kaplová, 2000, s. 4.

⁸ BŘEZINA, Jan. Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848. Ostrava 1963, s. 415.

Tato osada s ryze českým názvem Vyšehoří pravděpodobně vznikla z iniciativy olomouckého biskupa Bruna von Schauenburg ve druhé polovině třináctého století, tedy během první vlny velké kolonizace.

Biskup Bruno, syn hraběte Adolfa III. ze Schauenburgu a jeho druhé manželky Adelheid, rozené hraběnky z Querfurtu, byl ve své době bezpochyby nejschopnějším a nejvzdělanějším Evropanem. Již krátce po studiích získával církevní obročí - jako kanovník v Magdeburgu a Hamburku nebo probošt v Lübecku, také se stal proboštem kapituly magdeburské a v roce 1245 byl jmenován papežským kaplanem. Olomouckým biskupem ho Papež Inocenc IV. jmenoval v přesvědčení, že muž jeho schopností a kvalit ukončí pětiletou sedisvakanci a bude ku prospěchu diecéze. Do Olomouce Bruno přichází někdy na přelomu let 1246 a 1247 se svolením užívat mitru a biskupský prsten bez svěcení, které přijímá ve druhé polovině 1247. Teprve pak, po více jak dvou letech od jmenování Bruna biskupem, ho v jeho vysoké funkci uznává také český král Václav I.

Bruno očekávání papeže naplnil. Z titulu svého úřadu provedl v olomoucké diecézi sérii význačných opatření, z nichž některá měla trvalý charakter. Jeho velikost a význam odráží závět' z roku 1267, po Zdíkově listině z roku 1141 druhý nejdůležitější středověký pramen k rozsahu pozemkové držby olomouckého biskupství. Biskup v ní obrací pozornost hlavně k duchovním záležitostem i univerzáliím, deklaruje odkazy darů kněžím, řeholníkům, klášterům, chudým i špitálům.⁹

Svojí loajalitou si získal přízeň Václava I. i jeho syna Přemysla Otakara II., v jejichž diplomatických službách pak tak často výrazně zaučinkoval: jménem českého panovníka uzavřel roku 1254 v Budíně mír s Uhry, v následujícím roce byl členem doprovodu při Přemyslově křížovém tažení do Pruska a pokřtil zde prvního pruského šlechtice, v roce 1260 stál po boku krále v bitvě u Kressenbrunnu, v letech 1262–1270 spravoval jménem panovníka rakouské Štýrsko, u papežské kurie lobboval za Přemyslovu kandidaturu na císařský trůn.

Po bitvě na Moravském poli a Přemyslově smrti byl pověřen vítězným Rudolfem Habsburským, aby v Čáslavi dojednal mír s Čechy. Rudolf jmenoval Bruna po dobu interregna správcem Moravy. Pod Brunovou správou, která trvala až do jeho smrti roku 1281, zůstala Morava oproti Čechám ušetřena zmatků a rozvratu.¹⁰

Za své věrné diplomatické služby Bruno obdržel značné množství statků, např. městečko Hulín, hrad a panství Hukvaldy s městečkem Ostravou, panství Šumperk a městečko Kelč; vždy s řadou vesnic.¹¹ Při osídlování Mohelnicka původní osady postupně zanikaly,¹² v rámci kolonizačních aktivit biskupa Bruna však vznikala města nová, významná i v moderních dějinách. Sídla, která založil nebo u nichž tušil potenciál rozvoje, Mohelnici, Svítavy, Moravskou Ostravu, výrazně podporoval a chránil.¹³ K obraně biskupských statků nechal vybudovat hrady Mírov u Mohelnice, Osoblahu, Fulštejn, Modřice u Brna, Blansko a Brušperk.¹⁴

⁹ POJSL, s. 176.

¹⁰ *Ibid.*, s. 175.

¹¹ *Ibid.*, s. 174–175.

¹² CHALÁNEK, Martin. Kostel Všech svatých ve Vyšehorkách a lišnická tvrz ve světle archeologických pramenů [online]. Olomouc, 2014 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z WWW: <<<http://theses.cz/id/hqyrt5/>>>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Pavel Šlézar, s. 15.

¹³ POJSL, s. 175.

¹⁴ *Ibid.*, s. 176.

Biskup Bruno ze Schauenburgu byl velkým kolonizátorem tohoto území. Sousední Mohelnici si vybral dokonce za své sídlo, nechal si zde postavit tzv. Biskupský hrádek, který byl objeven teprve na konci minulého století v budově mohelnického muzea. Současně dal vedle svého domu postavit farní kostel Panny Marie, který je poprvé uváděn na listině papeže Inocence IV. datované v Lyoně 25. května 1247. Tento kostel byl postaven v raně gotickém slohu s románskými prvky, podobně jako vyšehorský kostel, a původně měl také pravouhlé kněžiště.¹⁵ Brzy potom byl postaven líšnický hrad, o kterém se z historických pramenů ví, že stál již ve třináctém století.¹⁶ Možná byl zrovna biskup Bruno tím, kdo na tomto strategicky významném místě v blízkosti Mohelnice založil také vyšehorský kostel.¹⁷

Vyšehoří bylo vždy pevně spjato s tímto kostelem a s držiteli sousedního líšnického panství, historicky významným rodem pánů z Kunštátu a Líšnice. V. Kapl se ve své knize ptá: Kdo hrad postavil? Proč se na místě kostela pohřbívalo ještě před tím, než tam stál kostel?¹⁸ Odpovědí může být hypotéza F. Hekeleho, že v místě dnešní obce stávalo původně staré slovanské sídliště.¹⁹ Z doloženého spojení obce a kostela a také z historických výzkumů se dovozuje, že původně sloužil jako místo posledního odpočinku zemanského rodu, který žil na nedaleké tvrzi v Líšnici, a pak tedy není troufalá ani domněnka, že kostel měl skutečně plnit funkci hrobky pánů z Líšnice.²⁰

První písemná zpráva o vesnici pochází z roku 1369, ovšem ve vztahu ke kostelu, a týká se bratrů Smila a Bedřicha z Kunštátu.²¹ Nejstarší historická informace o tvrzi je z roku 1397: zemanské sídlo opevněné dvěma mohutnými valy a příkopy je zmíněno opět v souvislosti s kostelem a majitelem tvrze, kterým byl Boček z Kunštátu, zvaný z Líšně; časem zde vyrostlo soběstačné stejnojmenné městečko, v němž kostel nikdy nestál.²²

Nejnovější historické poznatky o významném moravském rodu Kunštátských zdokumentovali M. Plaček a P. Futák v publikaci *Páni z Kunštátu, rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*, která vyšla v roce 2006. Výzkumy potvrzují, že zakladatelem rodu byl Gerhard ze Zbraslavi, kořeny rodu se tedy nacházejí ve Zbraslavi u Rosic. Z historických reálií je prokázáno, že rod získal pozemky na svazích Bouzovské a Mírovské vrchoviny. Autoři knihy připouštějí možnost, že některý z Gerhardových synů mohl kraj kolonizovat a stát za vznikem pozdější známé větve Kunštátských.²³

Líšnická tvrz je podle pověsti spojena i s králem Jiříkem z Poděbrad, který zde byl pokřtěn.²⁴ Další historický záznam o tvrzi pochází z roku 1551 z urbáře mírovsko-svitavského. Píše se v něm, že tvrz nově vybudoval Jindřich Kobylka z Kobylího.²⁵

¹⁵ BAJÁK, Martin. Dějiny kostela Všech svatých ve Vyšehorkách. Brno, 2007. Bakalářská práce.

Masarykova univerzita Brno, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc., s. 10.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ HEKELE, František. Z dějin kostela ve Vyšehoří, Severní Morava, svazek II., s. 13.

²⁰ STOUPAL, s. 228.

²¹ KAPL, s. 9.

²² BAJÁK, s. 12.

²³ BAJÁK, s. 26.

²⁴ Spisovna Obecního úřadu Líšnice. Kronika farnosti Vyšehorek [nestránkováno].

²⁵ GOŠ, Vladimír. Archeologický výzkum kostela ve Vyšehorkách. Severní Morava. 1999, 78, 3. ISSN 023163233, s. 6.

Ze středověké tvrze se do dnešních dnů téměř nic nezachovalo, vše zničila těžba kamene v okolí. Při drobných sondážích se v roce 1935 našly úlomky keramiky, které bylo možno zařadit do 2. poloviny 13. století. Tyto výzkumy potvrdily existenci tvrze v době stavby kostela.²⁶

Z původní tvrze se dochovaly jen zbytky vstupní věže. Pokud člověk ví, co má hledat, objeví terénní vyvýšeninu, pozůstatek obranného valu, který padl za obět' rozorávání polí.²⁷ A pak je tu ještě polní cesta, která vede od tvrze a po níž se ke kostelu dojde mnohem rychleji než po silnici.

V polovině 14. století měl Boček z Kunštátu a Líšnice v majetku líšnické panství, k němuž patřila tvrz v Líšnici se dvorem, farní osada Vyšehoří, Studená Loučka a vsi Podolí, Úvoz, Bušín, Veselí, část Újezda, Pavlova a Svojanova.²⁸ Boček z Kunštátu měl s manželkou Ankou osm dětí, z toho dvě dcery Annu a Elišku. Ze synů, kteří v dětství nezemřeli, zůstali Vilém, který odešel do kláštera, a Bedřich, kanovník pražský, od roku 1368 děkan olomoucké kapituly. Bedřich zemřel 13. 12. 1385²⁹ a jeho synové Kuna a Boček záhy po něm.³⁰ Panství tak připadlo dědicům Smilovi a Heraldovi; prvnímu zůstala líšnická tvrz, druhý časem převzal Loučku.³¹

Smilovou první manželkou byla Kateřina z Wildenberka, která do manželství roku 1365 přinesla věno 260 hřiven a polovinu Rádnice. Jeho druhá manželka Jeruše z Wartenberka přinesla do manželství 600 hřiven věna.³² Z obou manželství vzešli synové Oldřich, Boček a Heralt a dcery Eliška a Jitka. Smil z Kunštátu zemřel roku 1397.

Podací právo kostela Všech svatých nadále náleželo pánům z Líšnice, po smrti otce proto spravovali synové Boček, Heralt a Oldřich rodový majetek společně.³³

Po smrti olomouckého biskupa Václava Králíka v roce 1416 začaly Čechy opět zasahovat do vnitřních záležitostí Moravy. Část kapituly zvolila jeho nástupcem Jana XII. zvaného Železný; přes odpor krále Václava IV. a arcibiskupa pražského, kteří chtěli dosadit svého svěřence Alše z Březí. Rozzlobený král nařídil hejtmanovi Litovle Přibíkovi z Odlochovic, aby obsadil biskupské statky a podržel je po dobu, než bude vyřešen spor mezi biskupskými soky. Přibík napadl mírovské panství i líšnické majetky, které se sporem neměly nic společného, snad jen to, že Oldřich z Líšně a Kunštátu byl přívržencem biskupa Jana Železného. Přibíkovi zbrojnoši přepadli městečko Líšnici, zbili líšnického pána, oloupili poddané a zamířili na Vyšehorky, kde vyloupili faru, pobrali kostelní zbroj, knihy a peníze. Zajali faráře, kterého věznili na Přibíkově hradě Freinseteinu. Spor byl vyřešen roku 1418 ve prospěch biskupa Jana Železného.³⁴

Mezitím byli katoličtí kněží v kraji pronásledováni - i když nebyli vyháněni z far, zakazovali se jim důchody. Po roce 1420 zůstává jediným držitelem líšnického panství Heralt z Kunštátu a Líšně, který byl z otcovy i matčiny strany spřízněn s Viktorínem, otcem Jiřího z Poděbrad. Po Viktorínově smrti byl Heralt, strýc mladého Jiřího, ustanoven jeho poruční-

²⁶ *Ibid.*

²⁷ Osobní výpověď paní Jaroslavy Springerové, kronikářky, Líšnice č. p. 31, Líšnice 10. 12. 2016.

²⁸ KAPL, s. 9.

²⁹ HEKELE, s. 14–15.

³⁰ POJSL, s. 177.

³¹ *Ibid.*, s. 9.

³² KAPL, s. 9.

³³ *Ibid.*, s. 14.

³⁴ KAPL, s. 11.

kem a správcem jeho statků.³⁵ Po bitvě u Lipan zůstala Morava pod panstvím vévody markraběte Albrechta, zetě Zikmunda Lucemburského,³⁶ se kterým mnozí moravští páni nesouhlasili, a mezi nimi také Heralt z Kunštátu a Líšnice, správce poděbradských statků, syn pana Smila. Když byl roku 1434 ujednán pětiletý zemský mír, rozhodl se Heralt boje obnovit.³⁷ O dva roky později (1436) podnikl markrabě proti Heraltovi vojenskou výpravu a líšnická tvrz byla dobyta a vyplněna. Albrecht předal líšnické panství do zástavy Janu z Lomnice. Kvůli svému strýci Heraltovi se nevyhnul majetkovým problémům ani Jiří z Poděbrad.³⁸ A situace se nevyřešila ani po smrti krále Zikmunda roku 1437, ani po smrti markraběte Albrechta roku 1439.³⁹ Heralt byl vyzván k poslušnosti, ale na výzvy, aby se dostavil do Brna, neodpověděl.⁴⁰ Uposlechl až roku 1444, kdy mu byl vystaven glejt zaručující mu jeho bezpečnost. Brněnští měšťané, které kdysi také okradl, ho však po příjezdu zatkli a i přes bezpečnostní glejt ho ještě v noci 19. srpna sťali.⁴¹ Po Heraltovi zůstal nezletilý syn Jan Heralt, kterému byl poručníkem Procek z Kunštátu a Opatovic, syn Heraltova bratra Smila, který se však této funkce vzdal a poručnictví se pak ujal Jiří z Poděbrad.⁴² Prodejem líšnického a bouzovského panství roku 1494 končí 140 let vlády pánů z Kunštátu. Boček Kuna z Kunštátu prodává panství Hanuši Haugvitzovi z Biskupic, který 19. 12. 1524 umírá na Bouzově.⁴³

Tvrz se objevuje v dalších záznamech s letopočtem 1551. Tehdy koupil olomoucký biskup Jan Doubrava severní část líšnického panství, které obnášelo ves Vyšehoří s farním kostelem, Podolíčko, Německé Podolí a ves Úvoz a dvůr Újezd. Biskup Jan Doubrava ještě v témže roce přenechal Vyšehoří a Německé Podolí jako biskupské léno mírovskému hejtmanu Jindřichu Kobylkovi z Kobylí,⁴⁴ který podle dobových zpráv tvrz nově vystavěl. Rodový znak Jindřicha Kobylky z Kobylího byl mouřenín se zdviženýma rukama - je zobrazen u vchodu do kostela ve Vyšehorkách a ve dvoře ve Velkém Podolí. Jindřich Kobylka z Kobylího vystoupil jako vyznavač a ochránce nového náboženství. Za jeho působení našla reformace na severní Moravě mnoho přívrženců.⁴⁵ Podle Urbáře mírovsko-svitavského mělo stavení v roce 1581 hodnotu 500 zlatých. Jindřich zemřel kolem roku 1576 a v roce 1582 panství zdědil jeho syn Václav.⁴⁶ Kobylkové však byli evangelíci, a tak jim byl po Bílé hoře majetek konfiskován a později odkoupen olomouckým biskupem k mírovskému panství.⁴⁷

³⁵ BŘEZINA, s. 219.

³⁶ CHALÁNEK, s. 18.

³⁷ KAPL, s. 11.

³⁸ CHALÁNEK, s. 18.

³⁹ *Ibid.*, s. 18.

⁴⁰ BŘEZINA, s. 222.

⁴¹ CHALÁNEK, s. 19.

⁴² BŘEZINA, s. 223.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ *Ibid.*, s. 15.

⁴⁵ STOUPAL, s. 229.

⁴⁶ KAPL, 16.

⁴⁷ GOŠ, s. 6.

1.3 ŠKOLA

Žádné historické záznamy o jejím založení ve Vyšehoří nejsou k dispozici. Podle historiků k němu mohlo dojít v době reformace, která se soustředila na znalost bible, a pro biblické překlady byla potřeba znalost písma a jazyka.⁴⁸ Bez bližšího kontextu je v roce 1676 uváděn kantor Lorenc Helbich a v roce 1676 kantor a varhaník Jan Schadt.⁴⁹

První historicky doložená zpráva o škole je z roku 1853.⁵⁰ Německá kronika, kterou uchovávají v archivu, seznamuje s učiteli v německé dvoutřídní škole od roku 1900 do roku 1945.⁵¹

V šumperském archivu je k nalezení zajímavá písemnost o škole z doby po odsunu německého obyvatelstva, nedlouho po únorovém převratu, nazvaná Pamětní kniha Národní školy Vyšehorky. Kronika školy uchovává historické fragmenty o obnovení výuky v národní škole ve Vyšehoří.

V první kapitole *Znovu otevření národní školy ve Vyšehoří* se pod nadpisem *Zahájení vyučování na znovu otevřené škole* píše: „Dne 1. 1. 1949 se splnila dávná snaha občanů obce Vyšehorky, aby totiž bylo vyučováno ve školní budově zdejší obce a aby děti nemusely docházet do školní budovy v Líšnici. Ve Vyšehorské škole se od dnešního dne učí české děti českých osídlenců, které přišly do této horské obce, plny krásného zápalu a snahy, pracovat zde pro blaho národa.“⁵²

Na další straně jsou představeni učitelé: „Radostný úkol, zahájit vyučování na zdejší znovuotevřené škole připadl učiteli Jaroslavu Špičkovi, který sem byl přidělen z národní školy v Pavlově dne 1. ledna roku 1949 a pověřen správou zdejší školy. Ručním pracím vyučuje učitelka domácích nauk Štěpánka Drkošová z Loštic, která kromě toho vyučuje v Lošticích, Líšnici a Zavadilce. Římskokatolické náboženství vyučuje P. Karel Hradilík, kaplan v Lošticích. Vyučování bylo zahájeno s 21 dětmi, z toho 11 chlapci a 10 dívkami, 20 římských katolíků a 1 příslušník československé církve husitské.“⁵³

Čtenář se rovněž dovídá, že zdravotní stav učitelů a žáků byl dobrý a že dne 3. května vykonal na škole inspekci školní inspektor Oldřich Továrek a 5. května krajský školní inspektor Antonín Travěnek.⁵⁴

V jakém kontrastu je upřímný až naivní projev poválečného kronikáře a formalistický styl disciplinovaného kolportéra socialistických idejí: „Školní rok byl slavnostně zahájen dne 1. září 1960. Slavnostnímu zahájení bylo přítomno devět žáků a zástupce MNV. Uvítací proslov přednesl ředitel školy. Po něm přednesl žákům zdravici zástupce MNV v Líšnici, ke které – po územní reorganizaci – naše osada přináležel. Vyslechnutím projevu ministra školství dr. Fr. Kahudy bylo slavnostní zahájení ukončeno. Žákům byly poprvé zdarma rozdány knihy a školní potřeby, které budou podle usnesení strany a vlády poskytovány dětem zdar-

⁴⁸ KAPL, s. 18.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960, svazek VI. Ostrava, Profil, 1974, s. 225–226.

⁵¹ SOKA Šumperk. Německá kronika, s. 48.

⁵² SOKA Šumperk. Národní škola Vyšehorky, inv. č. 1, kronika školy.

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ *Ibid.*

ma každý rok. Na počátku školního roku bylo zapsáno 9 žáků, z toho 5 chlapců a čtyři děvčata.⁵⁵

Kronika mimoto zevrubně informuje o technickém stavu školní budovy, v níž nejenže probíhá vyučování, ale rovněž v ní sdílí MNV a VLK (kancelář je ve třídě, v níž se nevyučuje), a kde družstvo Jednota provozuje prodejnu: „Před hlavním vchodem byly vybudovány nové schody a byly dokončeny menší opravy na budově. Pro nedostatek pracovních sil a materiálu nebylo možno více vykonat. Proto i nadále zůstávají nedostatky na školní budově z minulého roku.“⁵⁶

A zde krátká ukázka dobové poplatnosti:

Plán oslav a vzpomínek⁵⁷

▶ 1. Září	▶ zahájení školního roku
▶ 8. Září	▶ Den horníků
▶ 28. Říjen	▶ Den znárodnění
▶ 7. Listopad	▶ výročí VŘSR
▶ 23. listopad	▶ výročí narození Kl. Gottwalda
▶ 19. prosinec	▶ výročí narození A. Zápotockého
▶ 25. Únor	▶ Vítězství pracujícího lidu
▶ 14. Březen	▶ výročí úmrtí Kl. Gottwalda
▶ 21. Duben	▶ výročí úmrtí V. I. Lenina
▶ 1. Květen	▶ Svátek práce
▶ 9. Květen	▶ výročí osvobození naší vlasti
▶ 14. Květen	▶ výročí pracujícího lidu
▶ 1. Červen	▶ Mezinárodní den dětí
▶ 30. Červen	▶ slavnostní zakončení školního roku

1.4 OBYVATELSTVO

Slovanský původ prvních osadníků je historicky doložen. Ještě roku 1601 se uvádějí česká jména Jakub Mikeš, Jiří Král, Jan Ježů, a původní české osídlení připomínají četné místní názvy, např. Kněžin les. Do třicetileté války ve vsi žilo výhradně české obyvatelstvo, po ní však nastal zlom: vesnice byla těžce zničena a v roce 1644 zde z dvaceti usedlých zůstalo jen pět. V polovině 17. století zde bylo už dvacet čtyři usedlíků, ale původní česká jména měli jen čtyři.⁵⁸ Po třicetileté válce obydlují ves osadníci z okolí a původní česká ves se mění v německou.⁵⁹

Roku 1771 žilo v tehdejší Vyšehoří 231 obyvatel, v roce 1793 obývalo 33 domů 221 obyvatel a v roce 1834 v obci žilo 247 obyvatel ve 34 domech. 17. května roku 1842 celá vesnice, až na osm domů a kostel, vyhořela.⁶⁰

⁵⁵ SOKA Šumperk. Národní škola Vyšehorky, inv. č. 1, Kronika školy.

⁵⁶ SOKA.

⁵⁷ SOKA.

⁵⁸ BŘEZINA, s. 415.

⁵⁹ MELZER, Miloš. Vlastivěda šumperského okresu. Šumperk, Okresní úřad 1993.

⁶⁰ BŘEZINA, s. 415.

V roce 1880 žilo ve 34 domech 244 obyvatel a jen tři z nich měli českou národnost.⁶¹ Stejný počet Čechů se eviduje i v roce 1900, kdy v 36 domech bydlelo 223 lidí. V roce 1921 žilo v 35 domech 214 obyvatel, z toho 13 české národnosti, v roce 1930 obývalo 35 domů 193 obyvatel; bez výjimky všichni katolického vyznání.

Zasažení lokální populace válečným konfliktem dokumentuje pietní zápis v obecní kronice o osmi mužích až na výjimku padlých v první světové válce:⁶²

Fiedler Johann,	narozen 6. 11. 1895,	zemřel 18. 6. 1918	Piava, Itálie;
Hönig Franz,	narozen 18. 4. 1889,	zemřel 23. 10. 1914	Rusko;
Kolb Johann,	narozen 28. 10. 1876,	zemřel 30. 4. 1916	Rusko;
Kolb Josef,	narozen 4. 12. 1880,	zemřel 18. 11. 1918	Vídeň;
Rotter Hubert	narozen 24. 4. 1890,	zemřel roku 1918	Rusko;
Schwarz Franz,	narozen 5. 2. 1896,	zemřel 3. 9. 1915	Rusko;
Strnad Johann,	narozen 15. 6. 1889,	zemřel roku 1914	Rusko,
Hanker Klement	...,	Zemřel roku 1917	Rusko.

Před druhou světovou válkou, od roku 1930, bydlel ve vsi pouze jeden Čech. V letech 1935–1945 patřil tehdy německý Allerheiligen do landrátu Zábřeh. Bezprostředně po osvobození roku 1945 bylo veškeré německé obyvatelstvo odsunuto.⁶³

Po 2. světové válce

► ÚŘEDNÍ LIST: 1. července 1945

Produkce živočišná

- K 1. 7. 1944: Není možno zjistit.
- K 1. 7. 1945: Válečné operace:
 - Koní 14
 - Krav 99
 - Býků 0
 - Koz 2
 - Vepřů 137
 - Slepíc 42
 - Ostatní drůbež 5
- Výroba a spotřeba: Není možno zjistit.
- Stavebnictví a bydlení v obci ke dni 1. 7. 1944:
 - Počet domů: přízemní 34, patrové 2.
 - Národnost: německá.⁶⁴

► ÚŘEDNÍ LIST: Vznik MNV. 2. ledna 1946.

Po odsunu německých obyvatel přišli do obce čeští osadníci.

Úřední dotazník zasláný z ministerstva vnitra pro MNV Vyšehorky u Mohelnice. Úřední osoba, která tiskopis odesílá dne 2. 1. 1946.

Věc: Za účelem rychlého plánovaného zlepšení poválečných poměrů v obci, žádáme o řádné brzké a pokud možno přesné zodpovězení otázek týkajících se shora uvedené obce. Obec byla čistě německá.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² SOKA Šumperk. Archiv obce Vyšehorky, Kronika 1927–38, s. 38.

⁶³ BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Ostrava, Profil, 1974, s. 225-226.

⁶⁴ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

Dotazník: Dnešní jméno: Vyšehorky
Dřívější jméno: Allerheiligen
Okres politický: Zábřeh
Okres soudní: Mohelnice
Berní úřad: Mohelnice
Berní správ: Zábřeh
Katastrální úřad: Zábřeh
Farní úřad: Vyšehorky
Četnická stanice: Mohelnice

Otázka: Čím obec trpěla v této válce?

Odpověď: Ústupem sovětské armády

Otázka: Jaký byl stav obyvatel před válečnými událostmi k 1. 7. 1944?

Odpověď: Není možno zjistit.

Otázka: Jaký je dnešní stav obyvatel ke dni 1. 7. 1945?

Odpověď: Není možno zjistit.

Otázka: Kolik se jich volně pohybuje a obývá své majetky?

Odpověď: 99.

Otázka: Kolik jich pracuje mimo katastr?

Odpověď: 3.

Otázka: Kde?

Odpověď: Mohelnice.

OSÍDLOVACÍ AKCE (2. stránka tiskopisu):

Otázka: Kolik rodin bylo v obci ke dni 1. 7. 1944–1. 7. 1945?

Odpověď: Není možno zjistit.

Otázka: Kolik je v obci zajištěných kolaborantů?

Odpověď: [nevyplněno]

Otázka: Kolik půdy je v obci žádáno pro osídlení?

Odpověď: Všechna kromě obecní a farní.

Otázka: Kdo byl majitelem lesní honitby?

Odpověď: Lesní úřad Mírov.⁶⁵

► ÚŘEDNÍ LIST: V Zábřeze dne: 4. června 1946. !Důvěrné!

Okresní národní výbor v Zábřeze

Číslo: 148 Taj.

Předmět: Poštovní styk s Německem

Všem stanicím SNB.

Ministerstvo vnitra odbor poválečného politického zpravodajství Vám v příloze zasílá na vědomí oběžník ministerstva pošt, kterými se stanoví podmínky obnovy poštovního styku s Německem, počínaje dnem 1. května 1946.

Za správnost vyhotovení:

Správce úřadu

Přednosta kanceláře

Studénka v. r.⁶⁶

► ÚŘEDNÍ LIST: Pro obec Vyšehorky.

Věc: Hlavní obecní rozpočet na správní rok 1947 – obec Vyšehorky

Předsedovi MNV: 4.800,- Kčs – usneseno

Tajemníku služné: 14.400,-

Zřízenci, poslu: 1.200,-

⁶⁵ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

⁶⁶ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

Hospodář: 2.000,-
Diety: 3.000,-
Nájemné: 2.000,-
Opravy, úřadovna: 1.000,-
Doplňování a udržování kanceláře: 2.000,-
Náhrada za tiskopisy: 300,-⁶⁷

Konfiskace

▶ ÚŘEDNÍ LIST: 14. 8. 1950.

Rozhodnutí o odevzdání konfiskovaného majetku obci ... ve prospěch obce Vyšehorky.

Č. u 1.042/1950. KNV v Olomouci.

Příloha - seznam: Franziska Klapka, Alois Schwarz.⁶⁸

▶ ÚŘEDNÍ LIST: 14. 8. 1950

Osídlovací úřad a Fond národní obnovy v Praze.

Č. u. III. 1. 042/50.

Věc: Hromadné odevzdání konfiskovaných nemovitostí obci Vyšehoří podle vyhlášky. OÚ a FNO č. 1587/46 Úř I. I. Pro MNV Vyšehoří⁶⁹

Socialistická vesnice

ONV – Zábřeh 24. 8. 1951.

Zn. I. 428 – 1951 Šumperk. Předseda MNV Vyšehoří u Mohelnice.

Věc: Plán pracovních sil v administrativě na rok 1951 - úprava

Skutečný stav zaměstnanců MNV k dnešnímu dni je tento:

II. / 01

1 01 uklízečka, 1 01 posel = Adolf Chmelař

Předseda ONV Krátký⁷⁰

Osídlení Vyšehoří/Allerheiligenu/Vyšehorek v letech 1880-1991

Rok	Počet domů	Počet obyvatel	
		Celkem	Z toho české národnosti
1880	34	244	3
1900	36	223	3
1921	35	214	13
1930	35	193	1
1950	35	104	25
1991	18	62	62

⁶⁷ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

⁶⁸ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

⁶⁹ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

⁷⁰ SOKA Šumperk. MNV Vyšehorky, karton číslo 1.

Popsaný vývoj a starší historické záznamy dokladují trend patrný již dvě století, tj. neustále se snižující počet stálých obyvatel Vyšehoří/Allerheiligenu/Vyšehorek; mezi léty 1950 a 1991 se redukoval téměř na polovinu.^{71, 72, 73}

Klesající počet obyvatel kopíruje stav žactva v místní škole, jak jej zachycují zápisy v kronice školy z roku 1949 a 1961.

Počet žáků v tzv. dvoutřídní národní škole ve Vyšehorkách⁷⁴

Postupný ročník	Školní rok	
	1948/1949	1960/1961
1.	6	1
2.	4	2
3.	4	1
4.	5	3
5.	2	2
Celkem	21	9

1.5 SPOLEČENSKÉ AKTIVITY

O společenské angažovanosti obyvatelstva formou slavení církevních svátků svědčí velice cenný nálezný historického spolkového praporu. Zlatem vyšívaný nápis na lícové straně ztožňuje vlastníka standardy se *Spolkem vysloužilých vojáků z první světové války z Líšnice a okolí*. Vyznání členstva sdružení jednoznačně osvědčuje heslo „Žehnej nám Pán Bůh!“ vyšité na rubu slavnostní zástavy. Prapor je uchovávan v obecním archivu, veřejně byl prezentován u příležitosti hostování Dne Mikroregionu Mohelnicko v Líšnici.⁷⁵

Po první světové válce se žádný církevní svátek neobešel bez průvodu vesnicí, při kterém silně katolické německé obyvatelstvo neslo korouhve světců, patronů kostela. Spolkový prapor nebyl výjimkou, ani ten po válce nesměl při žádné slavnosti chybět.⁷⁶ Domněnka o udržování tradic i v období, které tomu zdaleka nepřálo, svědčí nepřímo i záznam nalezený v kronice vyšehorské školy: „Ředitel školy se snažil zaktivisovat činnost SRPŠ. Na třikrát svolanou schůzi se však nikdo z rodičů nedostavil. Příčin, proč nejsou schůze navštěvovány, by bylo možno uvést tolik, kolik je rodin žáků, a ještě několik. Nejvýznamnějšími nedostatky jsou nenormální vztahy mezi některými občany s revanšistickým zaměřením a odtrženost od současného dění ve státě, izolovanost od skutečného úsilí, směřujícího k výstavbě socialismu a komunismu v naší vlasti. Všechny úspěchy i úkoly ve výstavbě jsou přijímány mnoha občany pasivně i nedůvěřivě. Aktivita v masových organizacích je velmi malá, společenské vyžití téměř žádné. Nepodařilo se ani rodiče zaintereso-

⁷¹ MELZER, Miloš. Vlastivěda šumperského okresu. Šumperk: Okresní úřad, 1993, s. 2.

⁷² *Ibid.*

⁷³ BARTOŠ, SCHULZ, TRAPL. Historický místopis Moravy a Slezska, s. 225.

⁷⁴ SOKA Šumperk. Národní škola Vyšehorky, inv. č. 1, Kronika školy.

⁷⁵ Osobní výpověď pana Jiřího Kvíčaly, starosty Obecního úřadu Líšnice, Líšnice 15. 2. 2017.

⁷⁶ SCHWARZ, Franz. Osobní pozůstalost bývalého rodáka Vyšehorek. Dostupné u paní Jaroslavy Springerové, kronikářky, Líšnice č. p. 31.

vat na výchovu mládeže. Rodičům není možno vyvrátit nesprávné a zaostalé názory na některé události a dění v naší vlasti i budování socialistických vztahů mezi lidmi.⁷⁷
 Z historických záznamů o výsledcích voleb konaných v roce 1929 a v roce 1935 je možné porovnat nejen velikost voličské základny, ale i politický vkus voličů.⁷⁸
 O jejich stranické příslušnosti však tato čísla nevyovídají.

Volební preference obyvatel Vyšehoří/Allerheiligenu podle počtu hlasů

Politické uskupení	Počet hlasů v roce voleb	
	1929	1935
BdL [Německý svaz zemědělců]	72	62
DCV [Německá křesťansko-sociální strana lidová]	16	15
DNS [Německá národně socialistická strana dělnická]	10	0
SdP [Sudetoněmecká strana]		38
DSD [?]	7	3
SNP [?]	2	
ČSL [Československá strana lidová]	2	0
KSČ [Komunistická strana Československa]	0	1
Celkový počet voličů	110 ^{*)}	109 ^{*)}

^{*)} Sic, včetně chyb v součtu volebních hlasů.

⁷⁷ SOKA Šumperk. Národní škola Vyšehorky, inv. č. 1, Kronika školy.

⁷⁸ BARTOŠ, SCHULZ, TRAPL, s. 226.

2 FARNOST VYŠEHORKY

Vyšehorská farnost patřila po celou dobu své existence do olomoucké arcidiecéze. Staletí sbíhavosti a protínání osudových linií vyšehorské farnosti a líšnického panství je typickou ukázkou vazeb zdokumentovaných v exkurzu do historie vzniku far a děkanství na příkladu obnovy olomouckého biskupství.⁷⁹

Když roku 1063 obnovil papež Alexandr II. v Olomouci moravské biskupství, síť tzv. hradských, či velkofarních kostelů, ke kterým se s postupující christianizací pořizovaly další kostely, jako filiální, už existovala. Papežský legát Guido doporučil přesně rozdělit diecézi na hranice farních obvodů roku 1143. To se však realizovalo mnohem později, až za biskupa Roberta, počátkem 13. století. Olomoučtí biskupové na správu diecéze bohužel sami nestačili, již první olomoucký biskup Jan zřídil za účelem výpomoci pozici kaplana.

Zárodek farní sítě existoval i na Moravě. V roce 1131, za svého působení v Olomouci (1126–1150), zřídil biskup Jindřich Zdík arcijáhenství při významných střediscích zeměpanenské správy v Olomouci, Přerově, Brně, Znojmě, Břeclavi a Svytlavě. Posledně jmenované ve 12. století zaniklo, nově však vzniklo arcijáhenství opavské a kromě břeclavského se všechna arcijáhenství udržela až do 18. století.

Arcijáhni, vybíraní z členů kapituly, měli rozsáhlé pravomoci: obsazovat obročí, práva vizi-tace, dohled soudní a moc nad mravy kléru ve svém obvodu. Časem se však tyto jejich kompetence staly pro biskupy nepřijemnými, byly tedy omezeny, až je nakonec arcibiskup Colloredo zrušil zcela. Úřad zůstal zachován formálně jako čestná funkce. Do dneška si zbytek pravomocí uchoval pouze olomoucký kapitulní arcijáhen.

Na správu diecéze měla značný vliv biskupská kapitula; její kredit neobyčejně vzrostl po roce 1207, kdy získala právo volit biskupa. Její členové vykonávali zpravidla funkci generálních vikářů, administrátorů, světicích biskupů apod. V dobách sedisvakance, po úmrtí biskupa, kapitula sama a později prostřednictvím kapitulních vikářů obstarávala správu diecéze v plném rozsahu, a to včetně správy biskupského majetku. Největší vliv míval kapitulní arcijáhen, zvaný *oculus episcopi*, který byl už od poloviny třináctého století biskupským zástupcem. Později jej vytlačil generální vikář.

Ve 13. století se mezi arcijáhenství a farnost vsunula děkanství. Děkan byl bezprostřední představený několika obročí, zástupce arcijáhna, správce předního kostela děkanství, podle kterého bývalo děkanství jmenováno. Později se děkan jmenoval podle stáří nebo zásluh.⁸⁰ Teprve v polovině 17. století, za biskupa Karla Liechtenštejna, dochází opožděně, na základě tridentského koncilu o potřebě zdokonalení církevní správy, ke změnám. První známou instrukci pro konzistoř vydal jmenovaný biskup v roce 1676, na jejím základě dostává konzistoř v biskupské rezidenci stálé sídlo.⁸¹ Podstatná územní změna diecéze olomoucké se udála v roce 1777, když na žádost císařovny Marie Terezie vydal Pius V. 5. prosince bulu, již olomoucké biskupství povýšil na arcibiskupství a pořídil mu nové sufragánní biskupství v Brně.⁸² Rozsah diecéze olomoucké byl do 18. století téměř totožný s územím Moravy a té části Slezska, která patřila k českému státu. Jedinými změnami, na které je možno poukázat, je postoupení končin kolem Kunžaku roku 1406 arcidiecési pražské a Prudnicka roku 1629 diecézi vratslavské.

⁷⁹ CHALÁNEK, s. 20.

⁸⁰ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, ACO, č. NAD: 1519. BISTRICKÝ, J. a M. KOUŘIL. Olomouc 1959-60, s. 1-2.

⁸¹ *Ibid.*, s. 5.

⁸² Zemský archiv v Opavě, s. 8.

V roce 1742 se po ztrátě Slezska část diecéze ocitla v Prusku; šlo o tři děkanství: Ketř, Hlubčice a Hlučín. Pro tuto část byl zřízen tzv. pruský komisariát, ten byl po záboru části arcidiecéze Německem v roce 1938 rozšířen o dalších 23 děkanátů, k části pruské připadlo děkanství Branice.

Část tzv. sudetoněmecká sestávala z 22 děkanátů: Příbor, Nový Jičín, Branná, Zábřeh, Šumperk, Moravská Třebová, Mohelnice, Štítý, Svitavy, Budišov, Dvorce, Uničov, Rýmařov, Šternberk, Jakartice, Bruntál, Hradec u Opavy, Osoblaha, Krnov, Odry, Opava, Bílovec... Část Sudet byla po roce 1945 znovu připojena k části české, část tzv. pruské však připadla Polsku. Polská část má svou samostatnou apoštolskou administrativu v Opolí podnes.⁸³

2.1 SPÁDOVÁ OBLAST DUCHOVNÍ SPRÁVY

Vyšehorky vždy patřily do arcidiecéze olomoucké a vždy byly sídlem farního obvodu, který v průběhu staletí několikrát změnil. Zápis v moravských zemských deskách zaznamenává fakt, že již v roce 1361 byly Vyšehorky střediskem velkého farního obvodu, k němuž náleželo osm obcí.⁸⁴ Tato zpráva svědčí o delší funkční existenci zcela dobudovaného chrámu.⁸⁵ Prameny rovněž vypovídají o důležitosti vyšehorské farnosti pro své okolí.

Od roku 1663 jsou Vyšehorky suverénní farností, do té doby byly pod katolickou duchovní správou Mohelnice.⁸⁶ Na přelomu 17. a 18. století byly z farnosti spravovány vesnice Vyšehoří, Velké Podolí, Malé Podolí, Svojanov, Líšnice, Svinov, Vacetín, Zavadilka, Půčův a Vondrův mlýn.⁸⁷

J. Březina přiřadil k vyšehorské farnosti tyto vsi: Vyšehoří, Líšnice, Újezd, Podolí, Podolíčko, Svinov, Vacetín, Zavadilka, panský dvůr u Újezda - jeho parcelací vznikly Horní a Dolní Krčmy přiřazené později do Mohelnice, Valdsee - roku 1793 přiřazeno k Mohelnici, Bušín - r. 1784 přiřazen do Studené Loučky, Mírovský Grunt, osm čísel z něho - r. 1875 přiřazen k Mohelnici.⁸⁸

Roku 1848 tvořily vyšehorskou farnost vsi: Vyšehoří s farním kostelem a školou, Podolí, Podolíčko, část Mírovského Gruntu, Újezd, Zavadilka, Líšnice, Paseka Vacetín a Svinov. Farnost tehdy čítala 2173 obyvatel.⁸⁹

2.2 FARA

Budova fary je situovaná jižně od kostela, dnes oddělená silnicí. Farní úřad je zmiňován již ve 14. století, poprvé v letech 1376 až 1386.⁹⁰ Duchovní správu ve vyšehorské farnosti zastával v té době kněz Jan, oltářníkem v kostele byl kněz Velík.⁹¹ Dne 25. července 1381 Smil a Bedřich uložili vesnici Lešanům, dnes obci Líšnice, za povinnost odvádět každoročně plat ve výši 4 hřiven kostelu Všem svatých ve Vyšehorkách, který takto začala kdysi podporovat jejich sestra Anna. V témže roce vykonali její poslední vůli.⁹² Smil s Bedřichem a He-

⁸³ *Ibid.*, s. 7.

⁸⁴ HEKELE, s. 14.

⁸⁵ BAJÁK, M: s. 12.

⁸⁶ BŘEZINA, s. 416.

⁸⁷ KAPL, s. 17.

⁸⁸ BŘEZINA, s. 416 – 417.

⁸⁹ BŘEZINA, s. 417.

⁹⁰ STOUPAL, s. 228.

⁹¹ KAPL, s. 10.

⁹² POJSL, s. 177.

ralt zřídili záduší za Annu a jejího bratra Kunu tak, že ze svého zboží vykázali vyšehorskému faráři 7 hřiven 56 grošů a Velíkovi, oltářníku svatě Kateřiny ve vyšehorském kostele, 2 hřivny. Vsi Podolí a Pavlov měly po smrti Smilově a Bedřichově připadnout kostelu. Úhrnný roční plat nadační obnášel 10 hřiven 56 grošů, to je zaokrouhleně 9 procent z nadační jistiny 100 hřiven a 20 kop grošů. Ze vsi Újezda o tři léta později roku 1384 věnoval Smil vyšehorskému kostelu za duše svých rodičů a svého strýce Mikuláše Bernarda Hechta ze Slavoňova roční plat.⁹³

V kronice se o faře píše ještě také v souvislosti s její obnovou v roce 1842 poté, co téměř celá ves lehla popelem při velkém požáru.⁹⁴

Fara pak byla po dlouhé roky v dezolátním stavu.⁹⁵ Až v roce 1977, dvacet roků po smrti faráře Schestaga, se začalo s její opravou, ovšem jen svépomocí, takže podle všeho byla patrně prováděna pouze záchovná údržba, tzn. jen to nejnutnější. Farní budova fungovala jako kaple, když kostel chátral, aby se mohly sloužit mše svatě. I tak však měly bohoslužby důstojný průběh, liturgické zpěvy měly dokonce instrumentální doprovod - harmonium, na které paní varhanice hrála, se na faře našlo při svépomocných pracích. Tento nástroj však nebyl jedinou a zdaleka ne tou nejcennější věcí, která byla na faře znovuobjevena. Jeden ze dvou vzácných artefaktů – zlatem vyšívaný spolkový prapor – byl zmíněn již v předchozí kapitole. Tím dalším byly tzv. Šestákovy ornáty, umělecky i historicky vysoce ceněné, které bylo nutno zajistit za účelem jejich restaurování.⁹⁶

V jednom z období administrace Vyšehorek excurrando se stalo něco, v důsledku čehož dnes „fara nemá vůbec žádnou zahradu, ani dvorek: za osm tisíc korun pozemek koupil jeden člověk od faráře, který Vyšehorky spravoval. Nepochopíte...“⁹⁷ Na bývalém farním dvoře, v těsné blízkosti farní budovy nyní stojí od roku 1988 soukromý rodinný dům.⁹⁸ Prodej farní budovy se už neuskutečnil, tehdejší duchovní správce, který ho plánoval, 14. 3. 1993 zemřel.⁹⁹

Co se ve vyšehorské farnosti dělo pak, ochotně objasnil při osobním setkání pan farář Stanislav Peroutka, ač věku téměř kmetského, doposud činný v duchovní službě na Svatém Hostýně: „Prvního dubna roku 1993 jsem obdržel od arcibiskupa Josefa Graubnera dekret se zpětnou platností od 15. března 1993 - smrti svého předchůdce excurrando administrátora Nováka 14. března toho roku se uvolnila správa farnosti Vyšehorek - a tím jsem byl jmenován jeho nástupcem ve Vyšehorkách. Správcem vyšehorské farnosti jsem zůstal až do nástupu Františka Lízny. Mše se sloužily ve farní kapli, která byla udržovaná, ovšem farní budova byla ve špatném stavu. Během několika měsíců jsem započal s opravami kostela: byl proveden archeologický výzkum pod vedením pana Goše, povolal jsem manžele Trizuljakovi, kteří odkryli fresky, potom jsme dělali podlahy, když bylo v dohledu znovuvysvěcení kostela, dostal jsem povolávací dekret... A odešel jsem z Vyšehorek.“¹⁰⁰

⁹³ KAPL, s. 10.

⁹⁴ SCHWARZ.

⁹⁵ Osobní výpověď kronikářky, Líšnice 10. 12. 2016.

⁹⁶ *Ibid.*

⁹⁷ Osobní výpověď otce Františka Lízny, t. č. kněze ve Vyšehorkách, Vyšehorky 22. 10. 1916.

⁹⁸ KAPL, s. 4.

⁹⁹ Osobní výpověď otce Františka Lízny, Vyšehorky 22. 10. 1916.

¹⁰⁰ Osobní výpověď otce Stanislava Peroutky, kněze na Sv. Hostýně a administrátora ve Vyšehorkách v 90. letech, Svatý Hostýn 13. 4. 2017.

2.3 MATRIKY

Křestní matriku zavedl na vyšehorské faře mohelnický děkan Václav Bernard Stecker v r. 1641. Pravidelný zápis začíná rokem 1682, první archivovaný svazek křestní matriky je z období 1642–1709 a zápisy v něm jsou v jazyku německém. Na prvním listě je prvním zápisem uvedeno: „Anno 1641. V době působení důstojného a vysoce učeného pána magistra Václava Bernarda Steckera, děkana a faráře v Mohelnici, dle křesťanského katolického zvyku byl křtěn a je pohřben. ND.“¹⁰¹ Na třetím listě je poznámka: „Po vyhnání zbloudilých kazatelů byla farnost do roku 1663 začleňena do Mohelnice.“¹⁰² Po dobu rekatolizace až do r. 1663 vedl matriku mohelnický administrátor a pozdější mohelnický děkan Vilém Puč. Zapisovat do matriky se započalo o rok později. Zápisům úmrtí a svateb se zjevně nevěnovala potřebná preciznost, věcná ani formální.

Do digitální podoby byly převedeny křestní matriky Římskokatolické fary Vyšehorky z těchto období:

- ▶ 1641–1709,¹⁰³
- ▶ 1710–1784,¹⁰⁴
- ▶ 1784–1821,¹⁰⁵
- ▶ 1822–1845,¹⁰⁶
- ▶ 1845–1869,¹⁰⁷
- ▶ 1870–1887,¹⁰⁸
- ▶ 1888–1911,¹⁰⁹
- ▶ 1912–1949.¹¹⁰

Matrika oddaných obsahuje v I. svazku 556 nečíslovaných stran.¹¹¹ Pravidelný zápis začíná 29. 9. 1682 a pokračuje až do r. 1811. První stranu uvozuje žalm „Šťastní jsou všichni, kdo se bojí Pána“, na čtvrté straně matriky je uvedeno jméno Jeremiáše Reitera, kantora a tehdejšího matrikáře na Vyšehoří, a jeho vlastnoruční zápis: „Anno 1678, 1. 11. Jeremiáš Reiter z Mor. Třebové s pannou Marií, zemřelého Jiřího Krayssela manželské dcery z Herrlitz ve Slezsku, do stavu manželského vstoupili.“¹¹²

Do digitální podoby byly převedeny matriky oddaných Římskokatolické fary Vyšehorky z těchto období:

- ▶ 1682–1811,¹¹³
- ▶ 1812–1842,¹¹⁴

¹⁰¹ KAPL, s. 18.

¹⁰² *Ibid.*

¹⁰³ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 1.

¹⁰⁴ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 2.

¹⁰⁵ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 3.

¹⁰⁶ <<<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 4.

¹⁰⁷ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 5.

¹⁰⁸ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 6.

¹⁰⁹ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 14.

¹¹⁰ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 15.

¹¹¹ KAPL, s. 17.

¹¹² KAPL, s. 17.

¹¹³ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 7.

¹¹⁴ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 8.

- ▶ 1843–1887,¹¹⁵
- ▶ 1888–1937,¹¹⁶
- ▶ 1938–1949 (uložena na matričním úřadě).¹¹⁷

Úmrtní matrika má v I. svazku 700 nečíslovaných stran. Záznamy začínají dnem 27. 10. 1682, končí rokem 1784 a jsou pořizovány v německém jazyku, později latinsky. Kritériem řazení je den úmrtí. Od r. 1695 se zaznamenává udělení svátosti nemocných, údaj o příčině úmrtí nikoli.¹¹⁸

Na listech 15 a 16 v této je zajímavá informace, která se vztahuje k této práci. Administrátor Joachim Krusch zde pořídil svůj poslední zápis do matriky o úmrtí farnice Pauliny Bauer v listopadu 1869 a farníka Ignaze Elgnera v prosinci 1869. A na další straně je zaznamenáno úmrtí samotného administrátora Joachima Krusche, konzistorního rady; zápis byl pořizen v březnu léta Páně 1870. V matričních zápisech pokračoval farář Neiser Philipp.¹¹⁹

Do téhož matričního obvodu patřily v tomto období vsi Vyšehoří, Podolíčko, Podolí, Újezd, Líšnice, Svinov, Zavadilka, Vacetín a Paseky.

Podle výstupu po zadání „matriky - obec Vyšehorky - katolické - zemřelé“ v Zemském archivu v Opavě, pobočka Olomouc, byly digitalizovány matriční knihy z těchto období:

- ▶ 1682–1784,¹²⁰
- ▶ 1784–1837,¹²¹
- ▶ 1837–1876,¹²²
- ▶ 1877–1949 (dosud uložena na matričním úřadě).¹²³

2.4 KNĚŽÍ

Za panování rodu Kobylků působili na vyšehorské faře evangelíci a utrakvisté. Reformační hnutí bylo silné v celém mohelnickém okolí, velký podíl na tom měl odpadlý kněz Havel, který musel odejít z Mohelnice a uchýlit se do Šternberka, kde mu byl poskytnut azyl.¹²⁴ Prameny zmiňují vyšehorského kněze Jana, který v roce 1557 podával podobojí, protože měl ochranu v Jindřichu Kobylkovi, vyznavači nového učení.¹²⁵ Biskup Marek Khuen vyzval kněze Jana, aby skoncoval s novotami, a kněz uposlechl. Stejně biskup napomenul Jindřicha Kobylku, ale ten dál nutil kněze Jana podávat z kalicha.¹²⁶

V roce 1563 působil ve Vyšehorkách katolický kněz Rudolf Mauritius z Mohelnice,¹²⁷ roku 1567 přišel na Vyšehoří farář z Jevíčka. V r. 1569 přišel zběhlý mnich z kláštera v Louce

¹¹⁵ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 9.

¹¹⁶ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 13.

¹¹⁷ <<http://vademecum.archives.cz/vademecum/SearchBean.action?searchExtended>>. Sig. Mh XI 16.

¹¹⁸ KAPL, s. 17.

¹¹⁹ <<http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=2&actualImg=16>. List 16.

¹²⁰ <http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=2&actualImg=16>. Sig. Mh XI 10.

¹²¹ <http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=2&actualImg=16>. Sig. Mh XI 11.

¹²² <http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=2&actualImg=16>. Sig. Mh XI 11.

¹²³ <http://repo.archives.cz/zoomify_viewer/index.jsp?actualPage=2&actualImg=16>. Sig. Mh XI 17.

¹²⁴ KAPL, s. 15.

¹²⁵ *Ibid.*

¹²⁶ *Ibid.*, s. 16

¹²⁷ *Ibid.*

Wolfgang. Odmítl poslušnost biskupovi Vilému Prusinovskému a sloužil českou mši. Biskup vyzval Jindřicha Kobylku, aby mnicha propustil, ale ten odmítl.¹²⁸

V roce 1580 působil na Vyšehoří katolický kněz Kašpar.¹²⁹ Roku 1582 zdědil panství Jindřichův syn Václav, za něhož ve Vyšehorkách působil kněz Václav, který nebyl pravověrný. Odešel a fara zůstala dva roky neobydlená.

Po něm tam působili protestantští kněží. Kapl píše, že v mohelnické děkanské kronice jsou uvedeni Pavel, 1600, Jakub Seidl, 1609, a Jiří Nolens.¹³⁰ Tito kněží byli ženatí a svým potomkům rozdávali farní pozemky,¹³¹ na nichž vzniklo sedm nových usedlostí. Farní majetek však byl i tak značný. Do roku 1636 měla vyšehorská farnost protestantské kněze. To znamenalo, že také věřící byli převážně protestanti.

Po tomto roce přišla rekatolizace a farnost spadala pod správu mohelnické farnosti. Roku 1663 došlo k opětovnému osamostatnění vyšehorské farnosti od Mohelnice a obnovení katolické duchovní správy.¹³²

Komparací pramenů použitých k této práci bylo zjištěno, že Kaplovy publikované informace obsahují nepřesnosti v osobních datech jimi uváděných kněží, soupis je proto korigován na základě dat z německé kroniky uložené ve Státním okresním

archivu Šumperk. V této kronice je chronologicky zdokumentováno, kteří faráři ve Vyšehorkách, resp. Vyšehoří působili od roku 1663.

1663–1682	Matyáš Kremser: 16. 11. 1683 v 74 letech zemřel a byl zde 18. listopadu pochován.
1683–1689	Martinus Max Dömel: zemřel 23. 10. 1689 v 56 letech, pochován byl v Mohelnici.
1690–1692	Georgius Fabian
	Nikodemus Anton Kimlich: zemřel 2. 11. 1709.
1692–1702	Mathias Franziscus Anton Kress: 4. listopadu 1702 zde byl pochován; v matrice je záznam, že tento farář nechal roku 1687 v kostele vybudovat boční kapli s oltářem sv. Anny.
1702–1711	Johannes Josephus Pusch: v kronice je záznam, že později odešel do Bílovce, kde jako děkan zemřel.
1711–1715	Georgius Franziscus Kukulinus: zemřel 19. 6. 1715 v 55 letech ve Vyšehorkách.
1716–1741	Augustinus Ignatius Cziczatka: přišel z Uničova a založil nadaci, její účel neuveden.
...	Daniel Josef Teschner: do Vyšehorek přišel 27. 3. 1741 a zůstal tam do 18. 2. 1752.
1752–1761	Andreas Ferdinand Jedeck: přišel z Wagstadt, což je dnešní Bílovec u Nového Jičína, zemřel ve Vyšehorkách.

¹²⁸ *Ibid.*

¹²⁹ *Ibid.*

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ *Ibid.*

¹³² BŘEZINA, s. 416.

1761–1765	Antonius Irmeler
1765–1766	Andreas Dietrich: administrátor.
...	Tobias Iasniger: pouze zaznamenáno, že 17. 8. 1767 zemřel.
...	Franz Anton Kluger: zemřel 11. 3. 1793.
1793–1796	Matheus Johannes Peissinger: zemřel 30. ledna 1796 v 51 letech.
11/1796–02/1810	Igantz Ritter von Paburg: v roce 1800 nechal rozšířit záměstí.
5. 5. 1810 – 06/1812	Anton Graf Inzaghy
1812–1825	Johann Rotter
...	Joachim Krusch: podle kroniky se narodil v roce 1779 v Lauterbachu (český název obce zní Čistá, ve středověku přináležela k panství Bečov nad Teplou, dnes část obce Rovná) a zemřel 11. března 1870.
07/1870 – ...	Neiser Philipp
05/1875–	Eduard Hausner: narozen 1825 v Odran, vysvěcen 1852, do penze šel roku 1892 a v roce 1900 zemřel ve svém rodišti.
20. 4. 1893 – ...	Seidl: bez uvedení křestního jména (záznam z r. 1874), vystudoval teologii v Olomouci, vysvěcen 1874.
1906– ...	Gotthardt Goš: narozen 1864, studoval teologii v Olomouci, vysvěcen 1887.
1912-1929	Josef Haselmann: narozen ve Velkých Opatovicích 1867, studoval teologii v Olomouci, vysvěcen roku 1890.
11/1929–1927 ¹³³	Franz Schestag: narodil se 1. 10. 1886, studoval teologii v Olomouci, vysvěcen 1911, do roku 1929 působil ve Štítech, nebyl odsunut s ostatními německými krajany a zůstal ve své farnosti až do smrti 3. 7. 1957. ¹³⁴

Od 3. července roku 1957, kdy zemřel vyšehorský farář Schestag, už fara obsazena nebyla a duchovní správa začala být zajišťována excurrento kněžími z farností Mohelnice, Moravičany a dokonce i Studená Loučka.

1. 8. 1957 – 31. 10. 1968	Antonín Kryl: provizor ve farnosti Studená Loučka.
1. 11. 1968 – 31. 1. 1975	Josef Doležel: administrátor farnosti Studená Loučka
1. 2. 1975 - 12. 6. 1975	František Martinek: administrátor mohelnický
1. 10. 1975 - 31. 7. 1976	Eugen Spodný: mohelnický kaplan
1. 8. 1976 - 14. 3. 1993	Josef Novák: farář farnosti Moravičany

¹³³ SOkA Šumperk. Archiv obce Vyšehorky, Kronika, s. 74-77.

¹³⁴ Osobní výpověď kronikářky, Líšnice 10. 12. 2016.

15. 3. 1993 – 30. 6. 1996	Stanislav Peroutka: mohelnický farář
1. 7. 1996 – 31. 1. 2001	Zdeněk Graas
1. 2. 2001 - dosud	František Lízna: administrátor s pravomocí faráře

3 KOSTEL VŠECH SVATÝCH

Památka hodna obdivu vynořující se z přítmi minulosti. Návštěvníka Vyšehorek, který zde nikdy předtím nebyl, upoutá v jediném okamžiku a přenesení ho nazpět staletími. Dříve farní, dnes filiální kostel je zasazen do prostranství uprostřed návsi, které působí nenásilně dojmem malého parku s letitými lípami. Z kamenné zdi, kdysi chránící kostel a bývalý hřbitov, se na jižní straně dochovala jen vstupní brána, která přívětivě vybízí projít pod jejím barokním klenutím do kostelního prostranství.

3.1 ZALOŽENÍ

Historické anály o kostelu jsou provázány se starodávným moravským šlechtickým rodem Kunštátských z Kunštátu. První historická zmínka o kostele je z roku 1369. Anka, vdova po Bočkovi z Kunštátu, který držel líšnické panství, dala vyšehorskému kostelu odkaz 4 hřiven věčného platu ze vsi Lešan (Loučan). Před svou smrtí roku 1391 odstoupila kostelu 100 hřiven 20 kop grošů.¹³⁵ Podle těchto dochovaných pramenů se historikové dlouho domnívali, že kostel založil Boček z Kunštátu a Líšnice.

Dnes se však s jistotou ví, že kostel stál již v 1. polovině 13. století.¹³⁶ Je mnoho důvodů domnívat se, že presbytář, nejstarší část kostela, byl původně kaplí Všem svatých.¹³⁷ Kunštátští nařizují obyvatelům Lešan, dnes obec Líšnice, aby každý rok odevzdali k vyšehorskému kostelu čtyři hřivny, tak jak to dělala jejich matka Anna.

Boček z Kunštátu a Líšnice, který zemřel roku 1353, měl se svou manželkou Ankou osm dětí. Dcera Anna, o níž bude ještě zmínka, se provdala za Jindřicha Fulkenštejna. Datum její smrti „léta Páně 1371 na den Svaté Lucie“, což je 13. prosince, se dochovalo na náhrobním kameni v kostele.¹³⁸ V. Kapl tak chybně uvádí rok úmrtí 1391. Druhá dcera Bočkova se jmenovala Eliška a stala se jeptiškou; do jaké řehole vstoupila, se neuvádí. Syn Vilém vstoupil také do kláštera a syn Bedřich, kanovník pražský, který byl roku 1368 děkanem olomoucké kapituly, zemřel 13. prosince 1385.¹³⁹ Synové Kuna a Boček umírají záhy po smrti otce.¹⁴⁰ Synové Smil a Heralt drželi společně líšnické panství, později přijal Heralt Loučku.

Držitelem Líšnice a vyšehorského kostela se stal Smil, který s bratrem Bedřichem vyřídil závěť sestry Anny a jejího manžela vztahující se ke kostelu ve Vyšehorkách.¹⁴¹

Smil nechal pro kostel zhotovit vzácný dvousvazkový *antifonář* napsaný na pergamenu, jeho zhotovení bylo ukončeno na svátek svatého Václava roku 1397. Antifonář se dostal do farní knihovny v Moravské Třebové a roku 1854 byl uložen v klášterní knihovně v Rajhradě.¹⁴²

¹³⁵ KAPL, s. 4.

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ HEKELE, s. 13.

¹³⁸ POJSL, s. 175.

¹³⁹ HEKELE, s. 14–15.

¹⁴⁰ POJSL, s. 177.

¹⁴¹ *Ibid.*

¹⁴² POJSL, s. 177.

Nejstarší ze synů Smilových Boček neodevzdal podle otcovy poslední vůle Pavlovi a Podolí, farnímu kostelu, ale ve smyslu závěti určil kostelu spolu se strýcem Heraltem z Loučan 27 hřiven 10 grošů ročního platu, z něhož 9 hřiven měl pobírat oltářník svatě Kateřiny. Farářem byl v té době kněz Michal z Prostějova, roku 1409 byl oltářníkem u svatě Kateřiny kněz Sach, kterému Smil z Kunína města, sídlem v Senici, držel za válek markrabských násilím jeho lidi příslušné k oltáři a vynucoval si od nich plat. V tom roce došlo se souhlasem markraběte a biskupa k dohodě mezi bratry líšnickými, aby vyšehorskému faráři Matoušovi bylo náležité obročí ze zboží v Senici s 11 hřivnami a 26 groši ročního platu změněno za šest lánů poplatných a dobře osedlých s 12 hřivnami ze Švábenic.¹⁴³

Roku 1490 pan Boček Kuna z Kunštátu zavedl pořádek na Líšnickém panství;¹⁴⁴ začal jednat: povolal před zemský soud pány z Weitmile za nesplnění odkazů pana Procka a dále za to, že neopatřili podle jeho závěti 150 zlatých, které byly určeny pro kostelní zvon. (Ten byl zhotoven až roku 1510 a další rok byl zavěšen do věže.)

Rod pánů z Kunštátu vlastnil tvrz až do roku 1494.¹⁴⁵ Nepřímý důkaz tohoto tvrzení poskytly historikům freskové malby v presbytáři, které znázorňují nejstarší podobu erbu líšnické větve rodu Kunštátských.¹⁴⁶ Tehdy Boček Kuna prodává líšnické a bouzovské panství Hanuši Haugvitzovi z Biskupic a páni z Kunštátu z tohoto kraje definitivně odcházejí.

Roku 1529 dochází ke stavebnímu rozšíření svatostánku. V roce 1546 prodává Václav Haugwitz „líšnické zboží“ Vratislavu Lhotskému z Ptení, ale již roku 1551 kupuje tento majetek olomoucký biskup Jan Doubrava, který jej téhož roku přenechal v léno svému mírovskému hejtmanovi Jindřichu Kobylkovi z Kobylího.

Rod Kobylků držel Líšnici do roku 1623, kdy byl majetek Hanuši Buriánovi Kobylkovi pro jeho protestantství a účast na povstání českých stavů konfiskován. Nemovitosti kupuje olomoucký biskup kardinál František Ditrichštejn, který jej přičleňuje k mírovskému panství. Zůstalo jím až do roku 1848.¹⁴⁷

V 2. polovině 18. století - uvádí se rok 1765 - proběhla rozsáhlá barokní přestavba.¹⁴⁸

K založení kostela se váže i legenda, kterou jsem ručně psanou v německém jazyce objevila v kronice. Pán na Líšnici, šlechtic z Kunštátu, šťval ve svých lesích divokou zvěř. Náhle spadl z koně a těžce se zranil. Dlouho volal o pomoc, ale nikdo ho neslyšel. Byl velice zoufalý a prosil všechny svatě za svoji záchranu. Učinil slib, že jestli se zachrání a nezemře, postaví na tomto místě kapli, kterou nechá zasvětit všem svatým. Šlechtic z nebezpečí vyvázl, a tak z vděčnosti kapli nechal zbudovat.¹⁴⁹ Pověst neříká, kdo pána z Líšnice zachránil, ale důkaz, že slib splnil, ten je tu podnes.

3.2 POPIS

Vzhledem připomíná kostel spíše tvrz, objemná vysoká věž tento dojem ještě umocňuje. Zejména obvodové zdi celé stavby, tím, jak se tyčí do výšky římsy z lomového kamene, a

¹⁴³ KAPL, s. 10.

¹⁴⁴ *Ibid.*, s. 14.

¹⁴⁵ *Ibid.*

¹⁴⁶ *Ibid.*

¹⁴⁷ BAJÁK, s. 13.

¹⁴⁸ SCHWARZ.

¹⁴⁹ Spisovna Obecního úřadu Líšnice. Kronika farnosti Vyšehorek [nestránkováno].

opěrné kamenné pilíře dávají stavbě pevnostní ráz. Lomový kámen byl použit rovněž k výstavbě zdiva.¹⁵⁰ Kamenná zeď, která stála kolem kostela do první světové války a z níž se dochovala jen barokní brána, obklopovala místní hřbitov, na němž se pohřbívalo až do roku 1879.¹⁵¹ Napravo od vstupní brány je umístěn kamenný kříž z roku 1807; oba tyto artefakty, brána i secesní kříž, jsou památkově chráněny.

Kostel byl založen na v půdorysu románském, stejně jako kostel mohelnický má však výrazné raně gotické prvky. Z původních plánů je patrné, že se jedná o jednolodní kostel s pravoúhlým presbyteriem nebo také kvadratickou apsidou, v rozích jsou diametrálně pootočené nárožní opěráky.¹⁵² Ze stavebně historického hlediska kostel obsírně i detailně popisuje V. Kapl, který se podílel na archeologickém výzkumu.

Kněžiště je nejstarší část kostela se střední délkou 4,77 m, střední šířkou 5,49 m a výškou klenby 6,52 m, síla zdi je 125 cm. Výška hřebene střechy od úrovně podlahy kněžiště je 12,40 m.¹⁵³ V. Goš nazývá kněžiště presbyteriem, uprostřed kterého stojí oltář o rozměrech 1,00 m x 1,80 m a jehož základy tvoří blok mohutných pískovcových kvádrů.

Na jižní straně oltáře jsou patrné dvě fáze výstavby. Do hloubky 50 cm byly kameny spojovány maltou, v předchozí stavební fázi však byly kameny kladeny na sucho do hloubky 110 cm.¹⁵⁴ Kamennou klenbu vyztužují do kříže pískovcová žebra čtvercového tvaru 20 cm x 20 cm, která jsou svedena do rohů kněžiště na konzoly. Původní šterbinová okna na severní a jižní straně byla později zazděna a nato zase odstraněna, aby dnes okna měla svoji předchozí podobu. K zazdění severního gotického okna došlo po stavbě přístavku – kostnice, kde mu jeho půda clonila výhled. Otvor pro jižní okno byl při barokní přestavbě osazen oknem v novém slohu, úzké gotické okno ve východní stěně bylo odspodu ze dvou třetin zazděno. Vchod do severního přístavku byl zvětšen a osazen barokním portálem.

Na vnější, jižní zdi kněžiště je zazděno pravé pískovcové ostění bývalého vchodu do zákristie. Vedle něho, z vnitřní strany kněžiště bylo do zdi vbudováno *sedile*. Základ oltáře je z velkých pískovcových kvádrů – jeho starší část dosahovala větší hloubky, mladší část je v menší hloubce, horní část je překryta pískovcovou deskou. Gotický vítězný oblouk měl svislé stěny vyzděné z pískovcových kvádrů a lomený gotický oblouk se nedochoval - při barokní přestavbě byl zdvižen a vyzděn do oblouku; nad vrcholem je letopočet 1768. Hlavní oltář byl zasvěcen Všem svatým - odtud i německý název obce¹⁵⁵ i hlavního oltářního obrazu.

Historicky cenné jsou malby v kněžišti, které bylo několikrát přemalované. Na nejspodnější omítce jsou ty nejstarší, nejcennější malby. Severní stěna odkryla skupinu tří erbů patřících pánům z Kunštátu. Pod nimi jsou fragmenty klečící postavy, opasek a meč. Na východní stěně vpravo od okna je slabě zratelná postava světce nebo světice. Do renesančního období spadají malby kolem oken, které jsou červené a černé s bílými linkami.¹⁵⁶

Severní přístavek ke kněžišti byl přistaven později, vcházelo se do něj z tohoto kněžiště; jeho vnitřní délka je 4,26 m, šířka 4,18 m, výška klenby 2,94 m a šířka zdi je 93 cm, výška vrcholu hřebene střechy je 6,28 m a má valenou klenbu. Účel přístavku není písemně dolo-

¹⁵⁰ KAPL, s. 6.

¹⁵¹ BŘEZINA, s. 416.

¹⁵² GOŠ, s. 3.

¹⁵³ KAPL, s. 5.

¹⁵⁴ GOŠ, s. 5

¹⁵⁵ POJSL, s. 177.

¹⁵⁶ KAPL, s. 6.

žen, pod podlahou se však našlo velké množství kostí, a tak je pravděpodobné, že mohl sloužit jako kostnice. Později se do něj ukládaly kostelní potřeby.¹⁵⁷

Hlavní loď má obdélníkový půdorys o vnitřní délce 10,80 m, šířce 7,95 m a výšce 6,80 m po dřevěný strop, šířka zdí je 127 cm, západní zeď má jen 95 cm, výška hřebene střechy 14,25 m. Zde je zdivo z lomového kamene ukládáno do rádků do výše oken, štít je odsazený a zeslabený. Kostel má dva boční oltáře, které stojí u vítězného oblouku: na evangelní straně je oltář zasvěcen Matce Boží, na epištolní svatě Anně. Pro oltářní menzu byl použit náhrobník Anny z Kunštátu.¹⁵⁸

Věžička bylo přistavěno na počátku 16. století k jižní zdi hlavní lodi, má obdélníkový tvar a dřevěný strop, stejně jako hlavní loď; délka loď je 8,25 m, šířka 5,24 m, síla zdí od 87 cm do 95 cm, strop je vysoký 6,70 m, s dřevěnou nadstavbou 3 m vysokou. Na ni dosedá sedlová střecha s věží, výška hřebene střechy je 16,70 m, s věží je 22,95 m. Všechny střechy jsou pokryty šindelem.¹⁵⁹ Ve věži byly zavěšeny dva zvony, ty však byly zcela zničeny při požáru. Do věžičky se vchází z jižní strany. Vchod má pískovcové ostění, na překladu je vytesán letopočet 1529 a erbovní znak, který představuje zkřížený rýč s hornickým kopáčem. Nad vchodem bylo při přestavbě osazeno barokní okno, po jeho pravé straně je freska líšnického hradu, po levé straně ciferník slunečních hodin.¹⁶⁰ Vstup z věžičky do hlavní lodi byl probourán v místě bývalého gotického okna. Východní zeď má ve svém středu nahoře okno, renesanční cihlovou vyzdívku a zdobení okrovým kvádrováním. Pod oknem přiléhá ke zdi oltář zasvěcený svatému Vendelínovi.

Do hlavní lodi se sestupuje po schodech, převýšení okolního terénu vůči chrámové podlaze je 98 cm. Archeology zaujala analogie původní podlahy ze 14. století vysehorského a mohelnického kostela – na obou místech ji tvoří čtvercové cihlové dlaždice 16 cm x 16 cm a stejně tak byly při barokní přestavbě překryty větší pískovcovou dlažbou;¹⁶¹ barokní úpravy jsou z roku 1712, jižní zákristie byla modernizována v roce 1800.¹⁶²

Vnitřek kostela před vyhořením patřil po stránce výtvarné k pozdní renesanci a z větší části pak k baroku.¹⁶³ Hlavní oltář kostela byl obnovován v roce 1768 a později v roce 1830.¹⁶⁴ Z toho roku pochází hlavní oltářní obraz zasvěcený Všem svatým. Oltářní obraz a křížová cesta byly při požáru uchráněny před zkázou díky zděné klenbě, po požáru byly obrazy deponovány v mohelnickém muzeu, restaurovány, později prozatímně umístěny na faře v kapli.¹⁶⁵

Starobylost kostela vystihl na svých obrazech akademický malíř Adolf Kašpar, rodák z Bludova, a rovněž v ilustracích k Raisovu románu Zapadlí vlastenci.¹⁶⁶ Obraz je umístěn vpravo při vstupu do kostela.

¹⁵⁷ KAPL, s. 6-7.

¹⁵⁸ KAPL, s. 6.

¹⁵⁹ KAPL, s. 7.

¹⁶⁰ KAPL, s. 7.

¹⁶¹ KAPL, s. 6.

¹⁶² GOŠ, s. 3.

¹⁶³ HEKELE, s. 20.

¹⁶⁴ BŘEZINA, s. 416.

¹⁶⁵ KAPL, s. 5.

¹⁶⁶ STOUPAL, s. 229.

3.3 NADAČNÍ LISTINY

Písemnost nazvaná *Rekognitionsurkunde* dokládá dary církvi a kostelu od pana Ignaze Kunzfelda, které do doby sepsání této listiny nebyly písemně doloženy ve *Stieftbriefu - darovací listině*; patrně byly zachyceny jen jako položky ve farní knize. V tomto nadačním listu jsou jmenovitě uvedeny jednotlivé dary, jejich výše a účel jejich užití včetně použité částky. Za tyto dary má být jednou ročně 23. ledna sloužena tichá mše svatá doprovázená varhany na památku Ignaze Kunzfelda. Dále jsou zapsány náklady na mši v celkové výši 6.56 Kč, které budou financovány i z úroků za dary nakoupených válečných obligací. *Stiftsbrief* dokumentuje částku 500 Kč darovanou paní Magdalenou Schertlerovou - za tyto prostředky byly pořízeny válečné obligace a úroky z nich mají připadnout kostelu v Allerheiligenu. Z výnosu mají být hrazeny každoroční náklady ve výši 20 Kč spojené se sloužením čtyř mší, lednem 1916 počínaje: za Josefa a Magdalenu Schertlerovi, jejich rodiče a jejich děti, první co nejbliže 24. dubnu, jedna 22. července, jedna 5. listopadu a jedna v libovolném svátku, ta však, po smrti dárkyně, necht' je sloužena co nejbliže datu jejího úmrtí.

3.4 VELKÝ POŽÁR

Léto roku 1957 bylo pro kostel natolik osudové, že se na několik desetiletí ochromil, ne-li zastavil život celé farnosti. Třetího července zemřel pan farář Franz Schestag působící na vyšehorské faře od roku 1929, a krátce na to při velké bouřce zasáhl blesk věž kostela: shořela střecha, zvonice a téměř celý inventář, zůstaly jen holé zdi. Paní kronikářka vzpomíná: „Živě si vzpomínám na bouřku, která přinesla nevídanou zkázu. Ten den se konal pohřeb otce Schestaga. Přišli jsme z pohřbu a seděli jsme po obědě venku na zahradě, bylo nádherné teplé letní odpoledne a najednou začala bouřka. Uhodil jeden jediný blesk. Ozvala se ohromná rána a po něm chvíle strašidelného ticha...“¹⁶⁷ Jen jakoby zázrakem zůstal hlavní oltářní obraz naprosto nedotknutý a byl odvezen do mohelnického depozitáře. Samotný kostel byl ve stavu, který vyžadoval rychlou stavební sanaci, delegace památkové péče proto začala vyjednávat o finančním příspěvku. Vedoucí odboru pro školství a kulturu rady Krajského národního výboru v Olomouci ji však odbyl s tím, že je pro to, aby kostely nebyly, a ne, aby se opravovaly. A tak stavba, která byla na seznamu státní památkové péče jako chráněná památka, nezadržitelně chátrala.

3.5 FINANČNÍ POMOC KRAJANŮ

V létě roku 1960, když se politická situace začala uvolňovat i v Čechách, přijel do Vyšehorek pan Franz Schwarz, vyšehorský rodák, který se narodil v selském stavení č. p. 25. Bylo mu šestnáct, když byl se svými rodiči odsunut do německé Fuldy. Finanční obnos, který při své první návštěvě do rodných Vyšehorek přivezl a který odevzdal otci Peroutkovi, mohelnickému administrátorovi, byl 200 německých marek na opravu vyšehorského kostela.¹⁶⁸ Pozorně sledoval život za železnou oponou, zvláště své rodné Vyšehorky, a samozřejmě kostel, ve kterém byl pokřtěn a který stále nosil ve svém srdci. Pan Schwarz pečlivě mapoval situaci o kostele, který byl prakticky v troskách. Nebyl nečinný a oslovil své bývalé krajany z Vyšehorek, pro které

¹⁶⁷ Osobní výpověď paní Jaroslavy Springerové, kronikářky, Líšnice č. p. 31. Líšnice 10. 12. 2016.

¹⁶⁸ SCHWARZ.

bylo zničení kostela obrovskou ránou a kteří v té době bydleli ve Fuldě, Frankfurtu nad Mohanem, v Ambergu a Würzburgu. Pan Schwarz začal okamžitě jednat, inicioval finanční sbírky na opravu kostela a čekal, až bude politická vůle k opravám. Později založil konto u Národní banky, kde krajané štědře přispívali na opravy.¹⁶⁹ Práce na obnově kostela měly stát zhruba 2.000.000 Kč, v přepočtu 118.000 marek, které Památkový úřad v Šumperku nakonec poskytl z příslušných fondů.¹⁷⁰

Od roku 1993 přijížděl Franz Schwarz každoročně v květnu do Vyšehorek, aby otci Peroutkovi předal finanční obnos na opravu.¹⁷¹ v roce 1994 daroval 1.400 marek a 500 Kč¹⁷², rok nato osobně zprostředkoval finanční dar od krajanů v hodnotě 1.000 marek. Jako projev vděčnosti si z Vyšehorek odvážel dokumentární film České televize o archeologických vykopávkách, který si nechal přeložit do němčiny. Pan Franz Schwarz zemřel 17. června 2015 v německé Fuldě. Po celý život si uchovával těsné spojení se „svými“ rodnými Vyšehorkami a se „svým“ kostelem, jehož znovuzrození inicioval a na jehož obnovu založil sbírku. Velkým dílem přispěl k usmíření Čechů a Němců v zábřežském děkanátu. Na jeho pohřbu zazněly tóny Novosvětské symfonie Antonína Dvořáka, do hrobu mu byla vložena hrst hlíny z Vyšehorek, kterou si přivezl z poslední návštěvy. A tak jako by byl pohřben do země ve své milované vlasti.¹⁷³

3.6 OPRAVA KOSTELA

Navzdory nepříznivému postoji krajské exekutivy pro oblast kultury se Vlastivědnému ústavu v Šumperku podařilo získat v 60. letech minulého století finanční dotaci na zastřešení celého objektu kostela.¹⁷⁴ Byl proveden stavebně-historický průzkum, restaurátorský průzkum nástěnných maleb a omítek interiéru kostela. Záchrany se ujal pracovník Okresního vlastivědného ústavu v Šumperku pan Karel Čunderle a pod jeho úřední záštitou se mohlo začít jednat. Státní orgány dovolily započít s opravami a ve farnosti probíhaly sbírky farníků vydatně podpořené štědrým příspěvkem německých krajanů. Velkou zásluhu na opravách má také mohelnický občan pan Vladimír Rýznar, který měl v kostele v roce 1950 svatbu.¹⁷⁵ Situace, která v souvislosti s opravami kostela nastala, byla velice složitá a dobře se v ní orientovat bylo obtížné tehdy, natož s odstupem několika desítek let. Nejvýmluvnější výsledky přineslo pátrání v arcibiskupském olomouckém archivu, jak je zřejmé zejména z příložené obrazové dokumentace. Na základě dostupných dobových písemností z časů nedávno minulých bylo možné sestavit pravděpodobnou reverzi procesu, na jehož konci bylo znovuvyvěcení vyšehorského kostela.

Opravu kostela inicioval farní úřad ve Vyšehorkách 8. července 1959 svojí žádostí o zařazení opravy vyhořelého kostela do plánu oprav na rok 1960, kterou podal děkanskému úřadu v Zábřeze. Kostel, který se v ní popisuje, má pouze spodní zdi, štíty, klenbu nad kněžištěm a nad zákristií a náklady na jeho opravu činí dle rozpisu k technickému projektu 333.700 Kčs.

¹⁶⁹ Osobní výpověď pamětnice, Líšnice 10. 12. 2016.

¹⁷⁰ *Ibid.*, rok 1995.

¹⁷¹ Spisovna Obecního úřadu Líšnice, kronika farnosti Vyšehorek [nestránkováno], rok 1993.

¹⁷² *Ibid.*, rok 1994.

¹⁷³ SCHWARZ.

¹⁷⁴ KAPL, s. 3.

¹⁷⁵ Mohelnický zpravodaj 1997.

Zmínka, že se jedná o památkový kostel ze 14. století, má žádost podpořit a urgentnost opravy je zdůvodněna ohrožením památky rozpadem a sesutím starého zdiva, zvláště vyhořelých štítů, v důsledku deště a nevlídných povětrnostních vlivů. Arcibiskupská konzistoř reagovala 19. 8. 1960: „K Vašemu přípisu z 8. června 1959 sdělujeme, že Vámi plánovaná oprava – rekonstrukce vyhořelého kostela pro rok 1960 - nebyla povolena.“ Podepsán generální vikář.¹⁷⁶

Druhý pokus následoval po roce: Vyšehorky, žádost ze dne 22. 9. 1961 o zařazení do plánu pro rok 1962, přibližný finanční náklad 333.700 Kč, z toho úhrada finančních nákladů z vlastních prostředků (sbírky, dary) 279.274 Kč, rozdíl ve výši 54.426 Kčs představuje požadavek na státní příspěvek; opravy byly projednány s podnikem OSP Šumperk, který předběžně přislíbil opravy provést v roce 1962, budou-li zařazeny do plánu. Odpověď: „Na rok 62 plánované opravy nebyly povoleny.“¹⁷⁷

Až 5. 11. 1963 nastává obrat: „Obnova vyšehorského kostela. Záchrana zdiva. Vlastivědné oddělení ONV v Šumperku má zájem na obnově vyhořelého památkového kostela ve Vyšehorkách ... Obnovený kostel bude sloužit pouze jako památka a ne jako obnovený kostel k bohoslužbě. Obnova kostela bude vzata do plánu generálních oprav na rok 1964.“¹⁷⁸

Záměr schválen, avšak zdroj financování není 15. 1. 1964 jasný: „Opravy a proplacení dílčí faktury z 10. ledna 1964 za nakoupené řezivo pro vazbu střechy za 34.389,87 Kčs. FÚ vznáší dotaz na KNV, odbor školství a kultury – církevní oddělení: Žádáme o Vaše urychlené vyjádření, zda tato faktura má být proplacena z konta náhrady živelní škody farního úřadu Vyšehorky.“¹⁷⁹

Církevní oddělení odboru školství a kultury Severomoravského krajského národního výboru v Ostravě dne 27. 1. 1964 odpovídá, že „souhlasí s proplacením faktury znějící na částku 34.389,87 Kčs z konta náhrady živelní škody farního úřadu ve Vyšehorkách.“¹⁸⁰

Písemnost z 30. 6. 1964 Předmět: Památková údržba FÚ Vyšehorky.¹⁸¹

31. 7. 1964. Předmět: FÚ Vyšehorky, Faktura.¹⁸²

Kapitulní konzistoř po projednání s nadřízenými úřady sděluje dne 27. 11. 1964 důstojnému farnímu úřadu, že zařazení do plánu oprav na rok 1965 nebylo na rok 1965 povoleno.¹⁸³

5. 1. 1965. Předmět: Proplacené faktury.¹⁸⁴

10. 9. 1966. Předmět: Proplacené faktury.¹⁸⁵

Dopisem z 3. 11. 1966 oznamuje Kapitulní konzistoř Vlastivědnému ústavu Šumperk, že na jeho na běžný účet poukazuje 99.854,86 Kčs na zaplacení faktury ze dne 10. 12. 1964 „za farní úřad Vyšehorky“, kterýmžto poukazem považuje věc, jakož i práce ze strany ústavu za ukončené. Podepsán generální vikář. Vlastivědný ústav Šumperk odpovídá 11. 11. 1966: „Děkujeme za Vaše dopisy ze dne 3. 11. 1966. V těchto dnech jsme obdrželi úhradu prací ve Vyšehorkách v částce

¹⁷⁶ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A2, 69A, 3910/1959.

¹⁷⁷ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A2, 56A, 3628/1961.

¹⁷⁸ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A2, 42A, 5298/1963.

¹⁷⁹ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 38A, 161/1964.

¹⁸⁰ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 38A, 346/1964.

¹⁸¹ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 33A, 2676/1964.

¹⁸² Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 32A, 3220/1964.

¹⁸³ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 28A, 5461/1964.

¹⁸⁴ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 26A, 13/1965.

¹⁸⁵ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 8A, 2769/1966.

99.854,86 Kčs. Touto platbou jsou vyrovnány všechny naše pohledávky. Vyřizuje: Čunderle.¹⁸⁶

Po roce 1968 všechny aktivity kolem kostela ustaly¹⁸⁷ a zaslouženého zájmu se kostel dočkal až po změně politické situace v zemi. Od roku 1992 byl v kostele prováděn pod dohledem Zdeňka Gardavského archeologický průzkum. Stavební úpravy a další fáze oprav, které již byly řízeny farním úřadem v Mohelnici, mohly být realizovány až po jeho úspěšném ukončení.¹⁸⁸

Vyšehorský kronikář čtenáře zasvěceně informuje o všech důležitých momentech stavebních prací, které byly v roce 1996 zahájeny. Na stavbu dohlížel pan František Hroch, kterého Farního úřad v Mohelnici zaměstnával jako údržbáře kostelů. Dřevěné trámy na kůr daroval pan Koukal z Loštic, dubové fošny na okna, lavice, dveře a kůr jsou darem manželů Springerových.¹⁸⁹ „Syn Svatopluk zajistil dřevěné fošny od lesního závodu, které sháněli všichni hajní po celém polesí. Měli jsme plný dvůr dřeva, které vysychalo a čekalo, až bude čas.“¹⁹⁰ Po zhotovení kůru bylo opraveno zábradlí na kůru. Okna a hlavní dveře vyrobila soukromá firma

ze Zábřeha, vnitřní a boční dveře do zákristie zhotovil bez nároku na honorář pan Springer z Líšnice, soukromý stolař. Následně se v kostele dokončeny omítky a položila se dlažba. Pan Jakša vydláždil i část vnějšího prostoru před vchodem do kostela.¹⁹¹

3.7 ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM

Před započítím rekonstrukčních a revitalizačních stavebních prací na kostele bylo nezbytné realizovat záchranný archeologický výzkum jeho interiéru, důkladné obhlídce okolí kostela tehdy bránily technické překážky. K jeho provedení bylo kompetentní Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku, vedením výzkumu byl pověřen Vladimír Goš. Terénní výzkum prováděl Vladimír Kapl z Mohelnice, který se této akce účastnil rovněž jako restaurátor - pracoval např. na obnově hlavního portálu, jako amatér však nemohl výsledky výzkumu publikovat.¹⁹² Výzkum byl zahájen v létě 1994.

Restaurace původních gotických maleb, které byly překryty několika vrstvami pozdějších přemaleb, získal presbytář vznešené kouzlo. První průzkum nástěnných maleb po vyhoření kostela provedl akademický malíř a restaurátor František Sysel, jejich restaurování však mohlo začít až po zastřešení kostela roku 1967. Na obnovu maleb nakonec došlo až po třiceti letech, restaurátorské práce odvedli manželé Trizuljakovi.¹⁹³ Vzhledem ke kultivovanosti postav, jejich oduševnělého výrazu a pokročilého ztvárnění krajiny historikové soudí, že freskové malby pocházejí z druhé poloviny 14. století nebo prvních desetiletí století patnáctého.¹⁹⁴

¹⁸⁶ Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 7A, 3287/1966.

¹⁸⁷ Kapl, s. 3.

¹⁸⁸ GOŠ, strojopis.

¹⁸⁹ *Ibid.*

¹⁹⁰ Osobní výpověď pamětnice, Líšnice 5. 3. 2017.

¹⁹¹ Spisovna Obecního úřadu Líšnice, *kronika farnosti Vyšehorek* [nestránkováno], rok 1997.

¹⁹² CHALÁNEK, s. 29.

¹⁹³ BAJÁK, s. 17.

¹⁹⁴ BAJÁK, s. 19.

M. Plaček se domnívá, že malby nechal pro kostel zhotovit Smil z Kunštátu.¹⁹⁵ V presbytáři kostela se totiž nalézá nejstarší, původní vyobrazení erbu rodu Kunštátských ze 13. století: na štítu umístěné tři černé pruhy na stříbrném poli, přičemž přilba s klenotem je velmi slabě čitelná; erby náleží k nejstarší vrstvě výmalby.¹⁹⁶

Presbytář přitom není jediným místem ozvláštněným historickou malbou, v zákristii na nejspodnější omítce na vápenném podkladu severní stěny jsou vyobrazeny tři erby ve zdobném rámu.¹⁹⁷ Smil z Kunštátu byl bezesporu pozoruhodný umělecky založený šlechtic. (Jeho přínos kostelu v podobě antifonáře vysoké umělecké ceny popisuje první kapitola).

Při archeologickém průzkumu v roce 1994 se odrylo větší množství koster příslušníků rodu Kunštátských a Kobylků uložených v lodi kostela.¹⁹⁸ Byla odstraněna dlažba, hroby v podlaze byly otevřeny a všechny ostatky pod dohledem archeologů vyjmuty. Je s podivem, že u nebožtíků pocházejících ze zemanského rodu nebyly nalezeny žádné ozdoby, je však s podivem, že se nenašly ani zbytky oděvů nebo jejich pevnější součásti jako přezky nebo řemínky, takže nálezy nelze blíže časově zařadit. Jako možné a zároveň nejpravděpodobnější vysvětlení se nabízí faktická chudoba zemanského stavu. Špatný stav koster, zaviněný nekvalitním podložím, pak nedovolil jejich bližší antropologické určení.¹⁹⁹

V podlaze byl odkryt rovněž knížecí hrob, jenže nápis na náhrobníku se nedal identifikovat; podle legendy tam však mohl být pochován Jiří z Poděbrad, který se podle téže legendy narodil na bouzovském hradě a pokřtěn byl ve vyšehorském kostele.²⁰⁰

V hlavní lodi byly odkryty tělesné pozůstatky Kunštátských. Jižní loď, která byla později přistavena Jindřichem Kobylkou za účelem jejího užití coby rodinné hrobky a ve které se až do roku 1620 skutečně pohřbívalo, též odhalila své tajemství. Na západní stěně byly odkryty tělesné pozůstatky Kobylků z Kobylího. Kostry nebožtíků se nacházely za kamennou zíd-kou, původně byly překryty náhrobními kameny.²⁰¹ V jednom z hrobů našli archeologové kostru s lebkou umístěnou do oblasti nohou. Tyto ostatky historici s jistotou přiřkli jednomu z Kobylků, který byl mezi popravenými pány po bitvě na Bílé hoře²⁰² (o evangelickém vyznání rodu Kobylků, kterému byl po Bílé hoře majetek konfiskován, pojednává kapitola 1.2). V té době ukládání nebožtíků do kostela přestalo.²⁰³

3.8 NÁHROBNÍ KAMENY

Sepulkrální památky v našich zemích nepříznivě postihly husitské války a následně třicetiletá válka. Kostely byly zničeny a znovu opravovány bez ohledu na historii. Situace v českých zemích a na Moravě se nedá vůbec srovnávat se zeměmi na západ od nás, kde byli současníci k církevním památkám mnohem šetrnější. Rozdíly mezi tuzemskými a německými regiony jsou patrné také z hlediska stáří památek. Jestliže u nás se s prvními jednoduchými náhrobky setkáváme, i přes problémy přesné datace, teprve od 11. století, tak např. v Dolním

¹⁹⁵ PLAČEK, Miroslav a Peter FUTÁK. Páni z Kunštátu Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu. Praha 2006, s. 244.

¹⁹⁶ BAJÁK, s. 17.

¹⁹⁷ *Ibid.*

¹⁹⁸ Mohelnický zpravodaj 1997.

¹⁹⁹ GOŠ, s. 6.

²⁰⁰ Spisovna Obecního úřadu Líšnice, kronika farnosti Vyšehorek [nestránkováno].

²⁰¹ Mohelnický zpravodaj 1997.

²⁰² SCHWARZ.

²⁰³ GOŠ, s. 6.

Porýní jsou doloženy již na konci 7. století.²⁰⁴ Zachovalé náhrobní kameny na našem území jsou jevem zcela ojedinělým a už jen kvůli nim je vyšehorský kostel oprávněně řazen mezi unikátní české a moravské stavební památky. Obnova kostela Všech svatých a úprava liturgického prostoru v duchu Konstituce o posvátné liturgii (*Sacrosanctum Concilium*) II. vatikánského koncilu umožnila citlivým přístupem duchovní správy ve spolupráci s památkovými orgány nejen rehabilitovat vlastní interiér, nýbrž vytvořit i malé lapidárium v předsíni pod věží. V něm jsou shromážděny výhradně sepulkrální památky, které neoddělitelně patří ke kostelu. Ke kolekci šesti náhrobních desek, které dnes tvoří lapidárium, je třeba přiřadit ještě sedmou, která se nachází ve druhotné poloze jako svrchní deska bočního oltáře.²⁰⁵

Profesor Pojsl s lítostí konstatuje, že většina dnes známých náhrobníků na Moravě z doby do konce 15. století pochází z archeologických výzkumů nebo byla získána při nejrůznějších stavebních pracích na sakrálních objektech, a tak bohužel postrádá základní dokumentaci: pokud není náhrobník opatřen letopočtem nebo jinými datovacími indiciemi, je šance na jeho správné časové zařazení značně minimalizována. Pro historické zkoumání náhrobníků je klíčovým společenské postavení osoby, pro niž byl náhrobník pořizován, a její rodová příslušnost. S tím úzce souvisí prostředí, v němž byla dotyčná osoba pohřbena.²⁰⁶

První náhrobník patří Anně z Kunštátu zemřelé 13. 12. 1371, významné donátorce vyšehorského kostela, která svými dary umožnila jeho nebývalý rozkvět. Podle profesora Pojsla patří právě tento náhrobník z hlediska umělecko-historického ke zvláště cenným památkám na Moravě. Kresba, postavy, písmo, vlastní kamenické provedení, to vše ukazuje na skutečného umělce, který pravděpodobně patřil k pražskému cechu nebo byl obeznámen s hlavními vývojovými tendencemi českého výtvarného umění.²⁰⁷ Jestliže se ve vyšehorském kostele našla unikátní středověká památka tak vysoké umělecké kvality, svědčí to o významu nejen kostela, ale také rodu Kunštátských v tomto kraji.

Ostatky Anny z Kunštátu odpočívaly pod náhrobníkem až do barokní přestavby v 17. století, kdy byl druhotně použit jako oltářní deska bočního oltáře na pravé straně lodi u vítězného oblouku a tedy značně osekán; původní velikost náhrobku se odhaduje na 200-220 cm x 100 cm. Ve vzdálenosti 4 cm od kraje se táhne nápisová páska široká 11 cm, ohraničená dvěma rýhami. Na vertikální ose je vysekaná kresba vzpřímené ženské postavy. Ruce má složeny na prsou v prosebném gestu. Na těle má přiléhavou suknicí s úzkými rukávy, v rukou drží růženec, hlavu má pokrytou šlojířem.²⁰⁸ Na náhrobníku a stejně tak na freskách v presbytáři jsou v horních rozích nad postavou zemřelé ženy vyobrazeny rodové erby. Na heraldicky pravé straně se nachází erb pánů z Fulštejna, na levé straně je erb Kunštátů.²⁰⁹ Z rodu Fulštejnů byl manžel Anny Jindřich, od 60. let 14. století hejtman olomouckého biskupství. Poslední zpráva o něm je ze 4. září roku 1391. Manželku Annu, která zemřela mezi 30. a 40. rokem, přežil o dvacet let.²¹⁰

Obvodový jednořádkový nápis gotické majuskule je sekaný do plochy asi 5 mm hlubokými rýhami, zmenšením plochy desky byl nápis více než z poloviny odstraněn: *+Anno Domini*

²⁰⁴ POJSL, Miloslav: Sepulkrální památky na Moravě a ve Slezsku, s. 32-33.

²⁰⁵ POJSL, Severní Morava, s. 7.

²⁰⁶ *Ibid.*

²⁰⁷ *Ibid.*, s. 177.

²⁰⁸ *Ibid.*, s. 175.

²⁰⁹ *Ibid.*

²¹⁰ *Ibid.*, s. 177.

millesimo trecentesimo septuagesimo primo (in) die Lucie obiit (domina) Anka, v překladu: +Léta Páně 1371 na den sv. Lucie zemřela paní Anka.

Druhý náhrobník chránil ostatky neznámé osoby žijící někdy v 2. polovině 16. století.²¹¹ Obdélná deska o velikosti 192,0 cm x 83,5–84,0 cm x 17,0 cm je vyrobena z jemnozrnného křemenného pískovce. Boční stěny jsou mírně kónické směrem k rubní ploše, která je hrubě opracovaná. Ve spodní třetině je deska přelomena, poškození je staršího data. Nápis je sešlapaný, dochovalo se několik plastických a zcela jasných liter. Lící strana náhrobníku včetně reliéfu postavy muže je silně ošlapaná. Z prohloubeného pole náhrobníku vystupuje plastická reliéfní postava muže v dlouhém řasnatém habitu, přes něj spadá až po kolena řasnatý plášť se širokými rukávy, je u krku stažen do úzkého okrouhlého límce. Ruce jsou volně na prsou, nikoli však k modlitbě, nýbrž mírně nad sebou. Nelze vyloučit, že v levici drží knížku. Postava je v mírném rozkročení, s nohama do stran. Na nohou je obuv bez detailů. Hlavu kryje baret, který v zadní partii spadá do zátylku. U levé nohy má postava, vysoká 141 cm, malý renesanční štít. Vzhledem k nedochovanému nápisu jsou o totožnosti zemřelé osoby jen dohady. Z iniciál SP dochovaných ve znaku by bylo možno uvažovat o knězi Stanislavovi Pacaliovi, který jako „pravověrný“ spravoval faru od svátku Sv. Jiří roku 1567. Podle oblečení by to mohla být osoba duchovního, avšak jestli byl katolík nebo protestant, kteří zde působili až do roku 1636, jednoznačně rozhodnout nelze.

Na náhrobním kameni se prolíná renesance s gotikou, i to bývalo na náhrobcích běžné.

Třetí náhrobník patří jistému Pavlovi. Náhrobní deska o rozměrech 187,5 cm x 89,0 cm x 23,0 cm byla zhotovena z pískovce. Boční stěny jsou mírně kónické směrem dozadu. Dole na heraldicky levé straně je deska sešlapána a nápis je zničen. Na obvodové liště, široké 14–15 cm a vystupující 2–2,5 cm nad vnitřní pole, je umístěn plastický nápis. Vnitřní pole desky je rozděleno na dvě části, v horní je umístěn renesanční štít, pod štítem se nachází obdélná rámová hladká plocha. Plasticky provedený nápis vychází z gotické minuskule, zejména počáteční velká písmena jsou bohatě zdobena způsobem obvyklým v pozdní gotice. Celkově však deska vyhlíží renesančně. Vzhledem k sešlapaní není možné přečíst datum smrti.²¹² Z původního latinského nápisu zůstalo: *.../feria quarta post festum Sancti Bartholomei. /Obyt Adolescens/ Paulus Ma(.)tdel Joamus Ju (Tuó ?)...// (Anno Domini)...*, česky: *...ve středu po svatém Bartoloměji zemřel mladík Pavel M(...) Jan...* Vzhledem k chybějícímu roku smrti pohřbeného, i když jisté je 16. století, nelze určit ani denní datum. Dotyčný Pavel zemřel ve středu po 24. srpnu, kdy se slavil uvedený svátek.²¹³

Čtvrtý náhrobník rychtáře z Podolí, zemřelého 29. IV. 1525, tvoří deska o rozměrech 168,5 cm x 90 cm x 20 cm zhotovená z pískovce. Je mechanicky poškozena a místy sešlapána. Uprostřed je vyhloubená obdélníková plochá vpadlina, z níž vystupuje plastický kolčí štít s erbovním znamením připomínajícím stylizovaný květ nebo rostlinu. Kolem dokola obíhá sekaný jednořádkový nápis v gotické minuskuli, který nahoře přechází ve druhý řádek. Dole pod vpadlinou jsou dva rovnoramenné kříže s výraznými patkami. Čtení nápisu je nejisté, zejména pokud jde o jméno rychtáře. Jisté ale je, že patřil k dobrodincům kostela, ve kterém byl pochován.²¹⁴ Obsah je srozumitelný: *Léta Páně 1525 v sobotu*

²¹¹ POJSL, S. Morava, s. 9.

²¹² POJSL, S. Morava, s. 10.

²¹³ POJSL, S. M, s. 10.

²¹⁴ POJSL, S. M, s. 11.

po Sv. Jiří zemřel vznešený (muž) (Marinus Mandl?) rychtář v Podolí. Modlete se za něho.²¹⁵

Pátý náhrobník Anny ze Zdetína je z roku 1560. Náhrobní deska je obdélného tvaru o rozměrech 197 cm x 98 cm x 20 cm a byla zhotovena z pískovce. Boční stěny a rubní plocha jsou opracovány nahrubo, ale do přesného tvaru. Ošlapání je patrné po celé ploše, což svědčí o původním použití desky v horizontální poloze v podlaze. Plocha desky je v polovině rozdělena na horní nápisovou a dolní heraldickou.²¹⁶ Text je český s dobovým pravopisem, vše je silně sešlapáno. Nápis po rekonstrukci: *Léta Páně 1560. U(rozená pa)ní An(n)a ze Zdet(ina, manž)elka urozeného (pana Jind)řicha Kobyly z K(obyli a) na Německém P(odolí, umř)ela jest v tu střed(u) (...) omičicha. (?) Tuto j(est pocho)vana. Pán Bůh vše(mohou)cí rač její duši mil(ostiv) býti.* Anna byla manželkou Jindřicha Kobyly; přežil ji o 16 roků.²¹⁷

Šestý - velký náhrobník patří Jindřichu Kobylykovi z Kobyliho.²¹⁸ Je položený v hlavní lodi na evangelní straně pod lavicemi. Je značně sešlapán, dochoval se jen rok úmrtí 1576 a rodový znak s mouřenínem.²¹⁹ Obdélná náhrobní deska o rozměrech 212 cm x 92 cm x 24,5 cm byla zhotovena z pískovce. Nacházela v podlaze lodi kostela, ale podle archeologického výzkumu nekryla Kobylykův hrob, nebyla tedy na původním místě. I přes značné sešlapání po stranách je zřejmé, že nebyla opatřena žádným nápisem. Ve spodní části jsou nepatrné pozůstatky štítu, přilbice s klenotem. U Kobylykova náhrobníku byla v rodovém znaku figura poprsí muže se zdviženýma rukama, která je zřetelně patrná. Sekaný nápis ve tvaru humanistické kapitály se dochoval jen v levém horním rohu desky. Před 70 lety bylo možno číst na náhrobníku tato slova: *LETA PANIE 1576 ... GEST VROZENIE...*, v 50. letech už jen *...1576...ST...VRO...* V tomto roce zemřel Jindřich Kobylyka na Německém Podolí, a tak je mimo jakoukoli pochybnost, že náhrobník je právě jeho,²²⁰ což ostatně potvrzuje rovněž náhrobník zhotovený pro Kobylykovu druhou manželku.²²¹

Poslední **sedmý náhrobník** patří 14týdennímu kojenci. Pískovcová náhrobní deska velikosti 105,5 cm x 56,5 cm x 13–17 cm odpovídá malému dětskému hrobu. Levý horní roh desky je ulomený a několik písmen překrývají dvě protilehlé železné skoby, jimiž je náhrobník fixován ke zdi. Některé části jsou mírně ošlapané, např. obličej děvčátka, hlavičky andělů. Na vertikálně ose desky je umístěna v jednoduché edikule vzpřímená postava děvčátka, které je prostovlasé, pouze s věnečkem kolem hlavy, což je symbol jeho čistoty. Vlasy učesané na pěšinku splývají pod pás, oblečení je dobové, renesanční s upnutým živůtkem u krku, s okružím a manžetami na rukávech. Od pasu má suknicí mírně se rozšiřující a nabíranou, na ní má úzkou, rozšiřující se zástěrku, boty jsou prosty detailů. Ruce má složené k modlitbě. Ve cviklech jsou hlavičky andělů.²²² Kolem edikuly obíhá dvouřádkový nápis, ve spodní části jsou dva znaky vedle sebe. Znaky tvoří renesanční štíty s rodovým znamením, přilby a v klenotu pštrosí pera. Po pravé straně je znak Kobylyků, po levé Zástřiz-

²¹⁵ *Ibid.*

²¹⁶ *Ibid.*

²¹⁷ POJSL, S. M, s. 12.

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ STOUPAL, s. 229.

²²⁰ POJSL, s. 12–13.

²²¹ POJSL, s. 13.

²²² POJSL, s. 14.

lů (lilie). Sekaný nápis ve tvaru kapitály je přizpůsoben českému dobovému pravopisu. Hloubka rýh písmen je 1 mm. Z původních liter zbyla opět jen spodní vrstva rýhy, když horní byla sešlapána. (.)ETHA (P)ANE MDLXXXI . W NEDIELI PO . S - / -ZY XVII A XVIII HODIN V RACZYL GEST PAN B / VOH PROSTRZEDKEM SMRTI . S TOHO / SWIETA POWOLATI ANICZKV DCERV VROZENEHU WL / DYKY PANA WACZLAWA KOBYLK(Y) / - A NA NIEMECZKEM PODOLI W STARZI XIII / NEDIELI . GEGI DVSSY PAN BVOH TA NADEGEG / ET RCZYL K SOBIE PRZYGIT AY PO ZDEGSSY (...) SLAVNE KORVN /OWATY //.²²³ Rekonstrukce nápisu: (L)éta (P)áně 1581 v neděli po s. (...) (me)zi 17. S 18. hodinou račil jest Pán Bůh prostředkem smrti z toho světa povolati Aničku, dceru urozeného vladyky pana Václava Kobylky (z Kobylí) a na Německém Podolí, v stáří 14 nedělí. Její duši Pán Bůh, ta naděje jest, račil k sobě přijít, a(b)y po zdejší (...) slavně korunovati.²²⁴ Nápis je poškozen, opět nelze stanovit denní datum smrti pohřbené Aničky. Chybí, po kterém svátku v neděli zemřela. Zajímavé je dopsání posledního slova textu sice majuskulními literami, ale v miniaturním provedení. Podobné způsoby vpisování jsou důsledkem špatného rozvržení nápisu nebo změnami v průběhu práce. V kolekci vyšehorských náhrobníků patří k nejlépe dochovaným.²²⁵

„Domníváme se, že při barokní přestavbě nebo nějaké pozdější úpravě interiéru byly náhrobníky, některé již silně sešlapané, z podlahy vyzvednuty. Nejstarší byl použit pro zřízení barokního oltáře, čtyři zasypány v předsíni, malý náhrobník osazen na fasádě kostela a pouze jeden ponechán v podlaze lodi. Nebudeme asi daleko od pravdy, když tento úklid starých náhrobníků dáme do souvislosti s rekatolizací farnosti. V 18. století však nelze vyloučit ani praktické důvody, aby v podlaze náhrobní desky nepřekážely. Staré sešlapané desky mohly být odstraňovány také z estetických důvodů. Po stránce užitého materiálu jedná se ve všech případech o místní pískovce z prostoru Žipotín–Svojanov–Maletín, jak prokázala petrografická a geologická identifikace, kterou provedl geolog Antonín Kristen z Olomouce (firma Geotred Olomouc). Dovoz materiálu pro náhrobníky z větších vzdáleností byl ve středověku a raném novověku málo obvyklý, protože byl technicky náročný a samozřejmě drahý.

Pomineme-li nejstarší náhrobník Anny z Kunštátu, který uměleckou úroveň vyniká nad regionální díla, všechny ostatní kusy nepřesahují průměr pozdně gotické a renesanční sepulkrální plastiky a vůbec sepulkrálních památek. Prezentace kolekce náhrobníků je příkladnou ukázkou využití umělecko-historických artefaktů v obnoveném interiéru kostela. Takovéto využití nově objevených náhrobníků může sloužit nejen ke cti farnosti a obce, nýbrž i k probuzení historického vědomí v širším slova smyslu.

Nález čtyř dosud neznámých náhrobníků obohatil nejen naše dosavadní informace o kostele Všech svatých ve Vyšehorkách a jeho pohřbených dobrodincích, ale i dalším svědectvím o nečekaných možnostech historických a uměleckých objevů při úpravách interiérů našich kostelů. Proto by zejména památkové orgány a odborné instituce měly těmto situacím věnovat zvýšenou pozornost.“²²⁶

²²³ *Ibid.*

²²⁴ *Ibid.*

²²⁵ *Ibid.*

²²⁶ POJSL, s. 14–15.

3.9 ZVONY

Malý zvon z roku 1510, tzv. malý sanktusový zvon k počtě svaté Anny²²⁷, nesl nečitelný, pravděpodobně německý nápis. Podle písemné zmínky Vladimíra Kapla byl umístěný ve věži stejného stáří. Z nápisu na zvonu se zachovaly pouze písmena MDV...GARF.²²⁸

Velký zvon je z roku 1511 a byl odkázán již zmiňovaným Prockem z Kunštátu. Velký zvon obzvláště krásného hlasu byl po svém obvodu opatřen latinským nápisem *AVE SANCTISSIMA MARIA MATER DEI REGINA COELI PORTA PARADISI DOMINA MUNDI ANNO 1511*, česky *Bud' pozdravena, nejsvětější Maria, Matko Boží, bráno nebes, ráje, paní světa*, sestaveným z gotických písmen.²²⁹ Oba historické zvony patřily k nejstarším na Zábřežsku. Při požáru roku 1957 byly zničeny a zůstala jen jejich kovová srdce.²³⁰

V roce 1998 nechali farníci zhotovit nový zvon, zasvěcen byl sv. Vladimírovi a sv. Ludvíkovi. V neděli 1. listopadu toho roku byl zvon při slavnostní bohoslužbě světicím biskupem Josefem Hrdličkou vysvěcen. Po čtyřiceti dvou letech se tak vesnicí opět nesl hlas zvonu.

„Františkovi Johnovi, jakožto olomouckému kampanologovi, se ozvali farníci z Vyšehorek se stížností, že během krátké doby po instalaci a používání nového zvonu do kostela zatéká, nová šindelová střecha byla napadena dřevomorkou. Na nových omítkách se objevovala zatečená (mokrá) místa. Kostel byl krátce po rekonstrukci a na čerstvých omítkách byla mokrá místa dobře vidět. Zvon byl ulit v roce 1998 zvonářskou dílnou Tomášková-Dytrychová z Brodku u Přerova, která doporučila k instalaci zavěšení zvonu spolupracující firmu. My zvoníci ze Zábřeha jsme se jeli podívat, co se v kostele se zvonem děje. Špatné bylo upevnění zvonu, které šlo přímo do krovu. Při zvonění, ať už ručním či elektrickým, docházelo k rozpohybování střešní konstrukce. Tím došlo k posouvání krytiny, kterou tvoří obnovená šindelová střecha. Z přiložené fotodokumentace je patrné, kudy do střechy zatékalo.“²³¹

František John přijal pozvání do Vyšehorek, shlédl situaci a vypracoval pro kostel odbornou zprávu, která je zde s jeho laskavým svolením prezentována.

„Zvon z bílé slitiny je bez plastických ozdob, v současné době se vzhledem ke špatnému zvukovému efektu nepoužívá. K vyzvánění se zvon nehodí, vzhledem k dokumentační hodnotě zvonu doporučuji toto dílo v kostele ponechat.

Zvonová stolice nebyla po požáru obnovena. Firma, která, která prováděla instalaci, zvon zavěsil zcela nevhodným způsobem do krovu sedlové střechy. Dynamické namáhání konstrukce způsobovalo od počátku při zvonění (při výkyvu zvonu 160°) v místě ložisek (2200 mm nad podlahou) výchylku 70 mm, ve vyšších partiích krovu je tato mnohem vyšší. Nevhodné umístění zvonu, umocněné tím, že osa kyvu zvonu je kolmá k ose střechy (v tomto směru je krov výrazně méně vzepřen vzpěrami), způsobilo při zvonění rozvolnění šindelové střechy

a následné zatékání dešťové vody. Za současného stavu zavěšení nemůže být zvon používán. Firma při instalaci zvonu výrazně pochybila a počínání pracovníků přineslo farnosti škodu

²²⁷ BŘEZINA, s. 416.

²²⁸ KAPL, s. 7.

²²⁹ BŘEZINA, s. 416.

²³⁰ BAJÁK, s. 13.

²³¹ Osobní výpověď Ing. Františka Friedla, zvoníka, Zábřeh na Moravě, Dlouhá 21, Zábřeh 3. 1. 2017.

nejen v omezeném užívání zvonu (byl užíván jen asi dva měsíce na podzim roku 1998), ale i hmotnou škodu na nemovitosti.

Dřevěný strop je zavěšen na trámy o rozměrech 180 cm x 220 cm, které jsou položeny kolmo k ose střechy a vzdáleny od sebe 810 mm. Šíření zvuku je umožněno rozměrnými otvory, které nejsou zajištěny proti ptákům. Vzhledem k charakteru okolní přírody však znečištění půdního prostoru exkrementy nehrozí, půdní prostor je tak navíc otevřen k zahnízdění chráněných druhů sov či pro kolonii netopýrů.

Doporučení: Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je zřejmé, že příčinou současného stavu není nadměrná hmotnost zvonu, ale neodborně provedené zavěšení. V minulosti byl na kostele zvon o průměru 100 cm a hmotnosti cca 400 kg. Toto bylo umožněno zavěšením na zvonové stolici, která eliminovala dynamické namáhání při zvonění. Síly byly přenášeny na zdivo a nezatěžovaly krov střechy.

Aby mohl být zvon nadále používán, musí být převěšen na novou zvonovou stolici. Zvonice vzpěradlového typu (který se používá od 16. století) bude sestávat ze dvou prahů, na které budou čepovány stojky vzepřené vždy párem vzpěr. Stojky budou ve vrcholu spojeny podélným trámem, vůči kterému budou vzepřeny vzpěrami. Ložiska nosníku zvonu budou uložena na kleštinách, které budou přišroubeny ke stojkám. Za předpokladu, že budou statické a dynamické síly přiměřeně rozloženy, může být stolice položena přímo na dřevěném stropu. Doporučuji též zvážit možnost převést zvon na dubovou hlavu a opatřit jej srdcem klasického tvaru.

Vzhledem k tomu, že je kostel zapsán ve státním seznamu kulturních památek, musí být zamýšlené úpravy konzultovány s pracovníky státní památkové péče.²³²

Duchovní otec František Lízna vyzval zábřežské zvoníky k nápravě situace a poskytl jim na faře azyl k pobytu a prostory k práci.

„Bylo nutné zvon sundat a udělat zvonovou stolici. Dřevěná stolice lépe zapadá do interiéru půdních prostor než traverzové pojetí. Na faře u P. Františka Lízny jsme měli prostor a materiál pro práci a pro výrobu zmíněné stolice. Nová zvonová stolice je usazená na stropních trámech, kde není ukotvena pevně, ale na pohyblivých čepech pro přenášení sil, aby bylo zajištěné rovnoměrné zatížení. Práce trvala čtyři týdny a na podzim roku 2006 byl zvon opět připraven svolávat lidi k modlitbě.“²³³

Svým dílem dovršili zábřežští zvoníci moderní historii kostela.

3.10 SVĚCENÍ KOSTELA

Opravy vnitřního zařízení kostela byly ukončeny k datu čtyřicátého výročí jeho požáru. Kostel tak mohl být v neděli 20. července 1997 znovu vysvěcen. Dopoledne přijel olomoucký světící biskup Mons. Josef Hrdlička a začala slavnostní mše svatá, kterou doprovázel zpěvem chrámový sbor z kostela Tomáše Becketa z Mohelnice pod vedením MVDr. Víta Tichého.

Celou akci dal do pohybu mohelnický administrátor P. Stanislav Peroutka, který byl těsně před dokončením oprav přeložen na Velehrad. Jemu patří velký obdiv a dík!²³⁴

²³² JOHN, František [kampanolog arcidiecéze olomoucké]. Vyšehorky - farní kostel Všech svatých. Zpráva o prohlídce zvonů a technického příslušenství, Zábřeh 29. 6. 2001.

²³³ Osobní výpověď Ing. Františka Friedla.

²³⁴ Kronika.

Svěcení kostela byli přítomni němečtí občané, pro které vyšehorský kostel nepřestal být srdeční záležitostí ani po jejich násilném vytržení z domoviny a kteří celý život na svůj kostel vzpomínali a skládali se na jeho obnovu. Mnohým z nich však stáří nedovolilo vytouženou cestu absolvovat, a co hůř, někteří se jí už nedožili.²³⁵ Bývalí vyšehorští farníci, žijící dnes ve Fuldě, Frankfurtu, Würzburgu, Ambergu a Erlangenu, si renovovaný kostel přijeli prohlédnout napřesrok 8. května.²³⁶ Dověšením oprav po vysvěcení kostela bylo dlouho očekávané navrácení restaurovaného hlavního obrazu Všech svatých z mohelnického deponitáře a jeho instalace na boční stěnu hlavní lodi, sice u příležitosti svátku Všech Svatých 1. listopadu 1997. Ode dne jeho vysvěcení kostel slouží opět k bohoslužebným úkonům.

²³⁵ SCHWARZ.

²³⁶ *Ibid.*

ZÁVĚR

Stanovené téma jsem rozpracovala s cílem podchytit všechny události, které o existenci kostela Všech Svatých ve Vyšehorkách rozhodovaly.

Jeho zkázou byl požár v padesátých letech minulého století. Vyšehorky se tak na dlouhá léta zařadily mezi obce bez farního kostela, jenž pak sdílel osud nespočtu jiných sakrálních staveb, jejichž zachování nebylo v zájmu establishmentů lidově demokratického ani socialistického Československa.

Práce mi přinesla nefalšované potěšení, které - jak předpokládám - zažívá každý, kdo se rozhodne nahlédnout do vzdálené minulosti. Pohnutý příběh kostela a panství jsem sledovala očima zbožné paní Anky a stejně jako ona svými donacemi chtěla jsem i já vykonat něco v jeho prospěch.

V časech Anky už patrně bylo na Zábřežsku usazeno větší množství obyvatelstva, které přišlo z Německa. Kromě civilizačního pokroku, který sem tito kolonisté importovali, to byla především křesťanská víra nás, Moravanů i Čechů, co vedlo k jejich úspěšné integraci. Ze sporé statistiky obce Vyšehoří je zřejmý neblahý vliv netolerance a vypjatého nacionalismu - zcela nepřírozená je národnostní struktura obyvatelstva po Bílé hoře a stejně tak po 2. světové válce; bohužel je i charakteristická. V tomto kontextu vnímám vyšehorský kostel jako všeříkající symbol oboustranného zadostiučinění a usmíření.

Diplomovou práci na téma kostela ve Vyšehorkách jsem psala s upřímnou snahou vzbudit zájem o tuto mimořádnou, pozoruhodnou, a přesto stále nějak opomíjenou sakrální stavbu v našem děkanátu. Také jsem ji psala s ambiciózním přáním vyprovokovat případného čtenáře k tomu, aby se rozhodl zažít neodolatelného vyšehorského genia loci tak říkajíc na vlastní kůži.

PRAMENY A LITERATURA

Prameny archivní povahy

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A2, 69A, 3910/1959. Předmět: Plánovaná oprava kostel Vyšehorky.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A2, 56A, 3628/1961. Předmět: Žádost o zařazení do plánu.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A2, 42A, 5298/1963.

Předmět: Obnova vyhořelého kostela.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 38A, 161/1964. Předmět: Vyšehorky, opravy.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 38A, 346/1964. Předmět: Vyšehorky, opravy.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 33A, 2676/1964. Předmět: Vlastivědný ústav Šumperk.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 32A, 3220/1964. Předmět: FÚ, Vyšehorky, faktura.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 28A, 5461/1964. Předmět: Vyšehorky, opravy.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 26A, 13/1965. Předmět: Proplacené faktury.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 8A, 2769/1966. Předmět: Proplacené faktury.

Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc. Depozitář A1, 7A, 3287/1966. Předmět: KNV Ostrava, FÚ Vyšehorky.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, ACO, č. NAD: 1519. BISTRICKÝ, J. a M. KOUŘIL. Olomouc, 1959-60.

Literatura

BŘEZINA, Jan. *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1963.

BAJÁK, Martin. *Dějiny kostela Všech svatých ve Vyšehorkách*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita Brno, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960, svazek VI*. Ostrava, Profil 1974.

GARDAVSKÝ, Zdeněk. *Vyšehoří kostel. Stavebně-historický průzkum*. SÚRPMO 1992, Brno-Olomouc.

HEKELE, František. *Z dějin kostela ve Vyšehoří, Severní Morava, svazek II*. 1957.

HOSÁK, Ladislav a Rudolf ŠRÁMEK. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*. II. M-Ž. Praha, 1980.

CHALÁNEK, Martin. *Kostel Všech svatých ve Vyšehorkách a lišnická tvrz ve světle archeologických pramenů* [online]. Olomouc 2014. Dostupné z WWW: <<http://theses.cz/id/hqvr5/>>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Pavel Šlézar.

KAPL, Vladimír. *Vyšehorky. K dějinám kostela Všech svatých a obce*. Mohelnice, Hilda Kaplová, 2000.

MELZER, Miloš. *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk, Okresní úřad Šumperk 1993. ISBN 80-85083-02-7.

PLAČEK, Miroslav a Peter FUTÁK. *Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2006. Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska sv. 5. ISBN 80-7106-683-4.

POJSL, Miloslav. *Počátky církevní správy na Moravě, biskupství a arcibiskupství v Olomouci*. Uherské Hradiště: Historická společnost Starý Velehrad, 2015. ISBN 978-80-86157-45-0.

POJSL, Miloslav: *Sepulkrální památky na Moravě a ve Slezsku*. Univerzita Palackého v Olomouci 2006. ISBN 80-244-1240-3.

STOUPAL, Jan. *Trocha vzpomínání starého písmáka na Vyšehoří – Vyšehorky u Mohelnice*. Vlastivědný věstník moravský 1957.

Články ze sborníků a časopisů

GOŠ, Vladimír. *Archeologický výzkum kostela ve Vyšehorkách. Severní Morava*. 1999, 78, 3. ISSN 023163233.

POJSL, Miloslav: *Náhrobníky v kostele Všech svatých ve Vyšehorkách*. (14 –16. stol.) In: Severní Morava. Sv. 78. Šumperk 1999, s. 6–16.

Internetové zdroje

WOLNY, Gregor. *Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften: Abt. I, Olmützer Erzdiöcese; Bd. IV.* Brünn 1862. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=O9UAAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

Akademický slovník současné češtiny. Dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/electronicke-slovniky-a-zdroje/Akademicky_slovník_soucasne_cestiny.html>.

Ostatní zdroje

JOHN, František [kampanolog arcidiecéze olomoucké]. *Vyšehorky - farní kostel Všech svatých. Zpráva o prohlídce zvonů a technického příslušenství.* Zábřeh, 2001.

SCHWARZ, Franz. Osobní pozůstalost bývalého rodáka Vyšehorek. Dostupné u paní Jaroslavy Springerové, kronikářky, Líšnice č. p. 31.

Spisovna Obecního úřadu Líšnice. *Kronika farnosti Vyšehorek.* [nestránkováno], Líšnice č. p. 39.

Osobní výpověď pana Jiřího Kvíčaly, starosty Obecního úřadu Líšnice. Líšnice č. p. 39.

Osobní výpověď Ing. Františka Friedla, zvoníka, Zábřeh na Moravě, Zábřeh, Dlouhá č. p. 21.

Osobní výpověď paní Jaroslavy Springerové, kronikářky, Líšnice č. p. 31.

Osobní výpověď P. Františka Lízny, t. č. kněze ve Vyšehorkách.

Osobní výpověď P. Stanislava Peroutky, kněze na Sv. Hostýně a administrátora ve Vyšehorkách v 90. letech.

SEZNAM POUŽITÝCH HESEL A ZKRATEK

Hesla

<i>antifonář</i>	liturgická kniha v katolické církvi
<i>boční loď</i>	boční chrámová loď je součást vícelodních kostelů
<i>edikula</i>	původně kamenný domácí oltářík nebo náhrobek, později plochá kaplička se sochou uvnitř
<i>evangelní</i>	označení pro levou stranu chrámové lodi při pohledu od vchodu k presbytáři
<i>epistolní</i>	označení pro pravou stranu chrámové lodi, při pohledu od vchodu k presbytáři
<i>majuskule</i>	velká písmena, původní forma písmen, zapisovaná zpravidla mezi dvě linky
<i>minuskule</i>	malá písmena abecedy, zapisované do čtyřřádkové osnovy
<i>nadační listiny</i>	<p>Ve středověku představovaly listiny velkou část písemné produkce, proto jsou také základem středověkých archivů a původní i nejdůležitější náplní diplomatiky. Se zvýšením písemné produkce se v pozdějších obdobích objevují vedle jednodušších listin i písemné produkty jednodušší formy, tedy mandáty (tj. písemnosti s omezenou působností) a listy. Vzhledem k šíři tématu se listiny dělí podle různých kritérií. V právu se listiny rozlišují na veřejné a soukromé. V diplomatice toto právní dělení ovšem naráží na problém, kdo ve středověku vydával veřejné a kdo soukromé.</p> <p>Listiny zachovávají určité formální náležitosti, které jim dávají důraz a závaznost (např. podpisy, pečeť, razítko). Mají, až na výjimky (dlužní úpisy, odpustkové listiny), neomezenou platnost. Mají také zpravidla slavnostní vyhotovení a jsou předávány v otevřené formě, bez uzavření. Jako záruky určitých práv byly listiny velmi pečlivě chráněny, ale také často falšovány.</p>
<i>pastoforium</i>	eucharistický svatostánek, nejposvátnější místo v katolickém kostele
<i>Sacrosanctum Concilium</i>	Konstituce o posvátné liturgii
<i>sedile</i>	pevné kamenné sedátko ve výklenku gotických staveb
<i>sepulkrální</i>	týkající se náhrobku, hrobu nebo pohřbu
<i>věžičtě</i>	boční loď, z níž do patra vyrůstá věž - zvonice

Zkratky

ACO	Archiv arcibiskupství olomouckého
L. P.	léta Páně
Mons.	Monsignor – titul v katolické církvi
MNV	Městský národní výbor
P.	páter (otec), kněz
SOkA	Státní okresní archiv Šumperk
VLK	výbor lidové kontroly

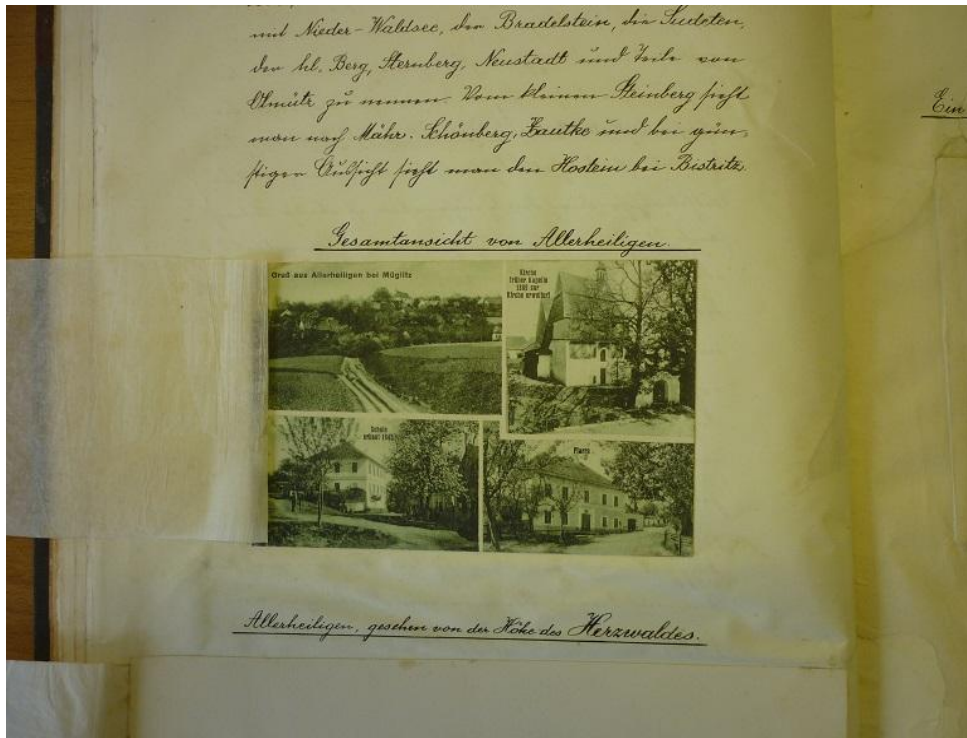
SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 **Farní kostel Všech svatých.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 2 **Vesnice. Dobová fotografie z 20. let minulého století.**
Zdroj: SOKA, archiv obce Vyšehorky, Kronika 1927–38.
- Příloha č. 3 **Pohled na vesnici od Líšnice. Dobová fotografie z 20. let m. st.**
Zdroj: SOKA, archiv obce Vyšehorky, Kronika 1927–38.
- Příloha č. 4 **Úřední dopis, 1961.**
Zdroj: Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc.
- Příloha č. 5 **Úřední dopis, 1964.**
Zdroj: Archiv arcibiskupství olomouckého, Olomouc.
- Příloha č. 6 **Kostel: vstupní portál s letopočtem.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 7 **Kostel: pohled na presbytář (jihovýchodní strana).**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 8 **Kostel: původní štěrbinové okno (presbytář, severní stěna).**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 9 **Kostel: původní fresky (presbytář, severní stěna).**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 10 **Kostel: žebra klenby se zbytky původní malby.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 11 **Kostel: erby pánů z Kunštátu (presbytář).**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 12 **Kostel: freska klečící postavy (presbytář).**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 13 **Kostel: náhrobník Anny z Kunštátu.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 14 **Kostel: náhrobník neznámě osoby.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 15 **Kostel: náhrobník rychtář z Podolí.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 16 **Kostel: náhrobník Pavla.**
Zdroj: vlastní zpracování.

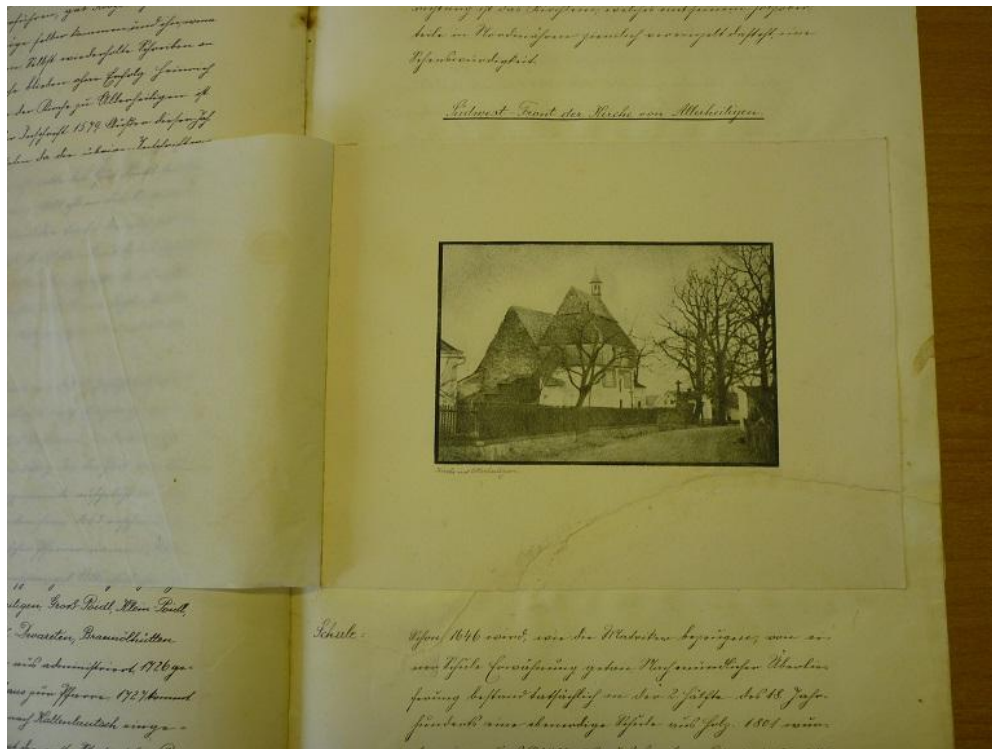
- Příloha č. 17 **Kostel: náhrobníky – věžiště pravá stěna.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 18 **Kostel: náhrobník Jindřicha Kobyvky a náhrobník Anny ze Zdetína (věžiště, levá stěna).**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 19 **Kostel: náhrobník Anny Kobylkové.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 20 **Kostel: hlavní oltářní obraz Všech svatých.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 21 **Kostel: pohled z věžiště do presbytáře.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 22 **Kostel: pohled z věžiště do hlavní lodi.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 23 **Kostel: pohled z jihovýchodní strany.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 24 **Pomník hrdinům z první války *Poděkování vlastencům.***
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 25 **Zvon: špatně provedené upevnění do krovu.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 26 **Zvon: nové upevnění.**
Zdroj: vlastní zpracování.
- Příloha č. 27 **Pohled na původní nejstarší část kostela (východní strana).**
Zdroj: vlastní zpracování.

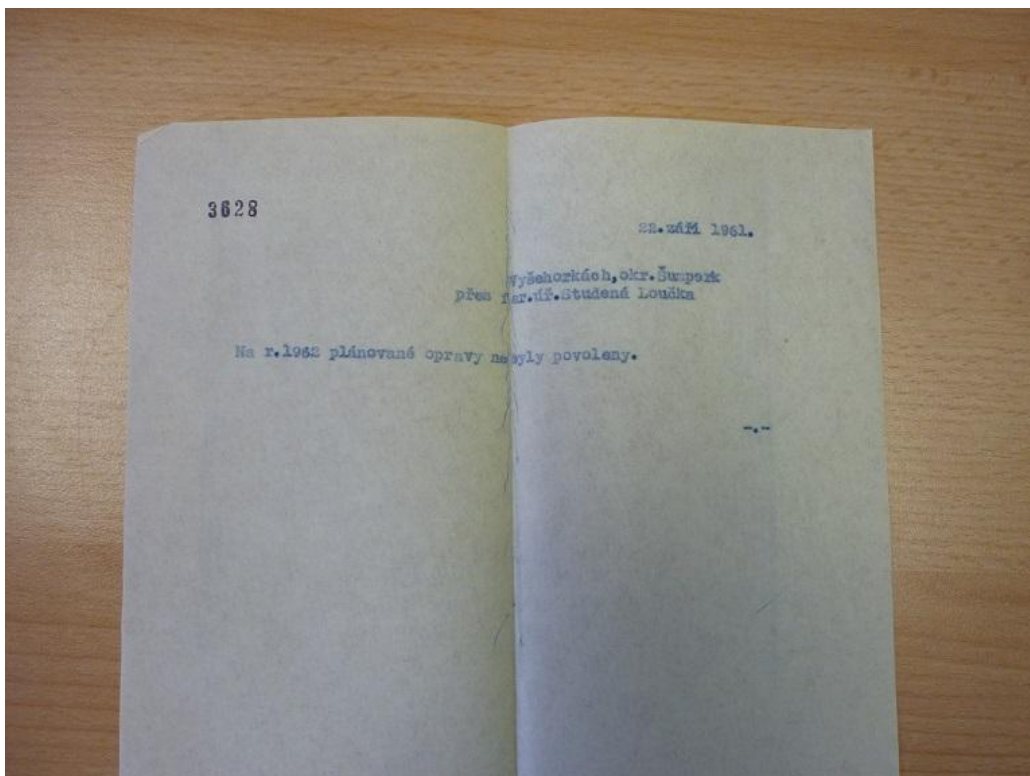
Příloha č. 1 **Farní kostel Všetech svatých.**

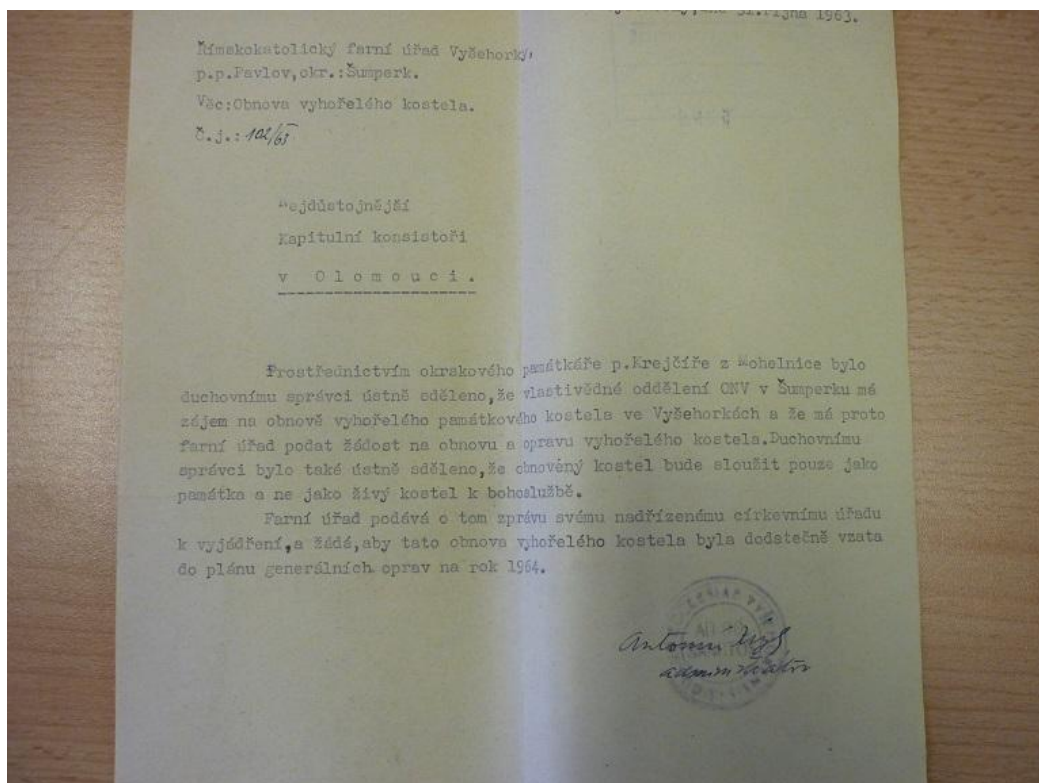
Příloha č. 2 Vesnice. Dobová fotografie z 20. let minulého století.

Příloha č. 3 Pohled na vesnici od Líšnice. Dobová fotografie z 20. let m. st.

Příloha č. 4 **Úřední dopis, 1961.**

Příloha č. 5 **Úřední dopis, 1964.**

Příloha č. 6 **Kostel: vstupní portál s letopočtem.**

Příloha č. 7 **Kostel: pohled na presbytář (jihovýchodní strana).**

Příloha č. 8 **Kostel: původní štěrbinové okno (presbytář, severní stěna).**

Příloha č. 9 **Kostel: původní fresky (presbytář, severní stěna).**

Příloha č. 10 **Kostel: žebra klenby se zbytky původní malby.**

Příloha č. 11 **Kostel: erby pánů z Kunštátu (presbytář).**

Příloha č. 12 **Kostel: freska klečící postavy (presbytář).**

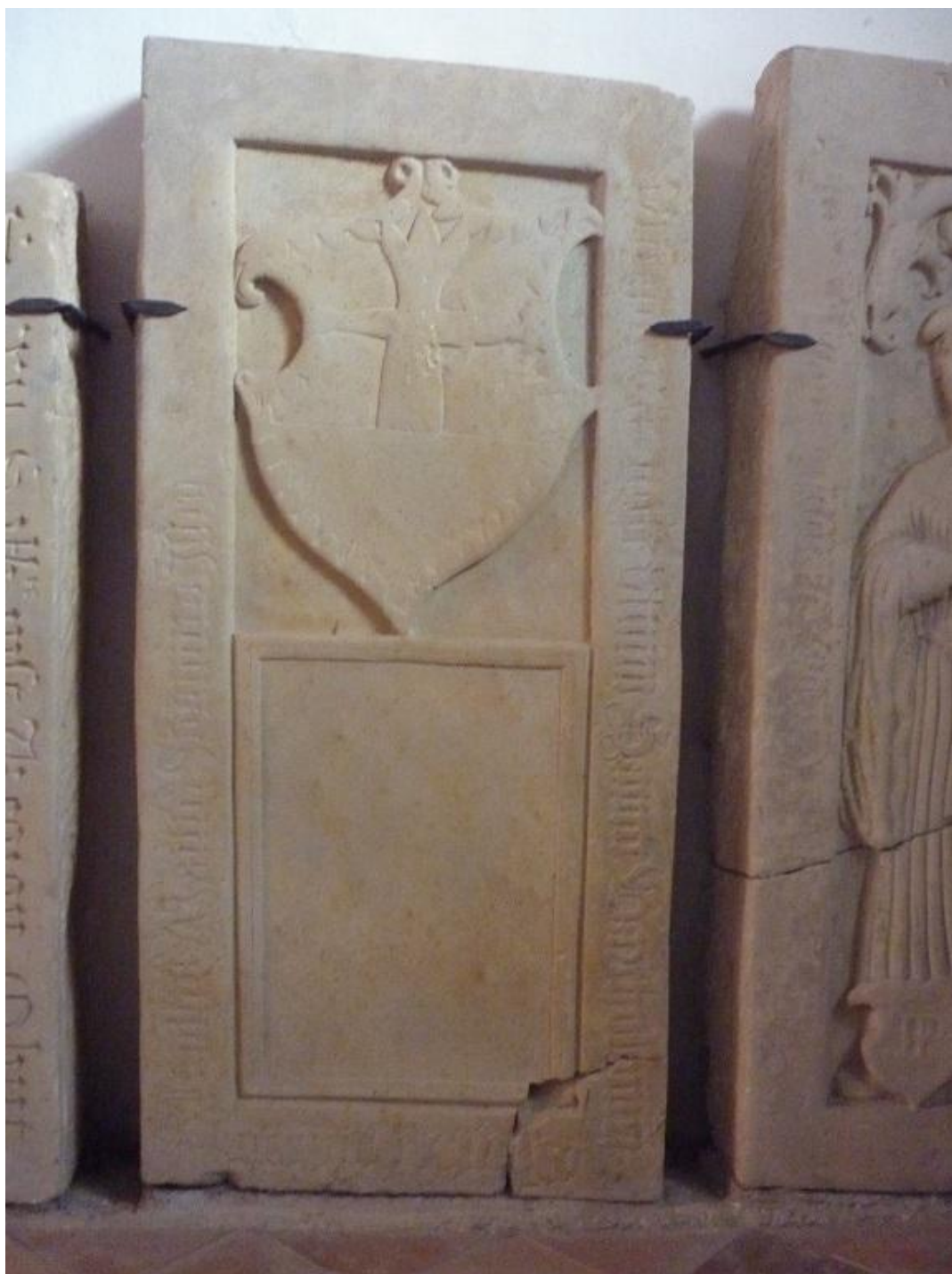
Příloha č. 13 **Kostel: náhrobník Anny z Kunštátu.**

Příloha č. 14 **Kostel: náhrobník neznámě osoby.**

Příloha č. 15 **Kostel: náhrobník rychtář z Podolí.**

Příloha č. 16 **Kostel: náhrobník Pavla.**

Příloha č. 17 **Kostel: náhrobníky – věžiště pravá stěna.**

Příloha č. 18 **Kostel: náhrobník Jindřicha Kobylky a náhrobník Anny ze Zdetína (věžiště, levá stěna).**

Příloha č. 19 **Kostel: náhrobník Anny Kobylkové.**

Příloha č. 20 **Kostel: hlavní oltářní obraz Všech svatých.**

Příloha č. 21 **Kostel: pohled z věžiště do presbytáře.**

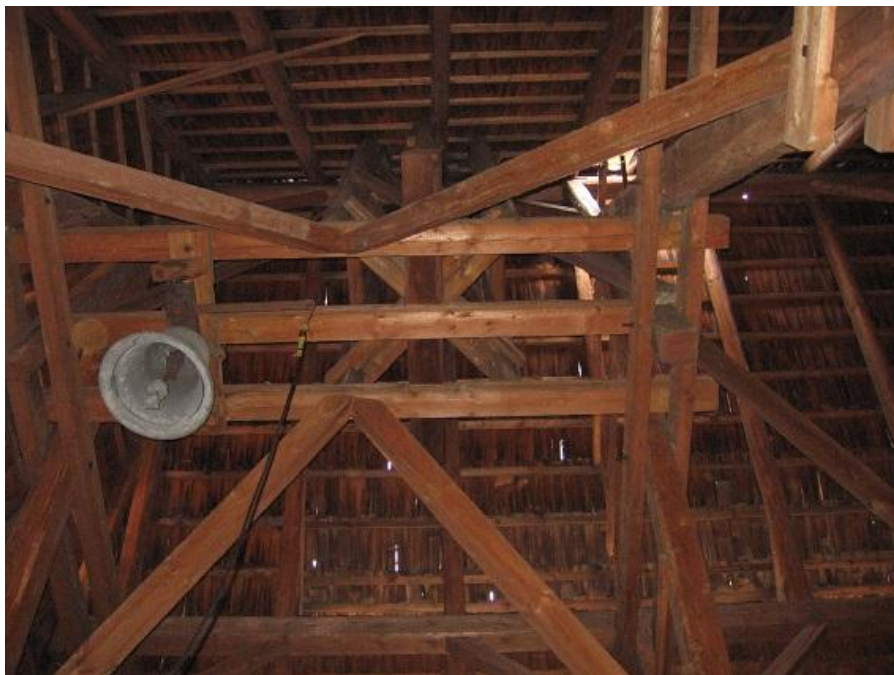
Příloha č. 22 **Kostel: pohled z věžičky do hlavní lodi.**

Příloha č. 23 **Kostel: pohled z jihovýchodní strany.**

Příloha č. 24 **Pomník hrdinům z první války *Poděkování vlastencům.***

Příloha č. 25 **Zvon: špatně provedené upevnění do krovu.**

Příloha č. 26 **Zvon: nové upevnění.**

Příloha č. 27 **Pohled na původní nejstarší část kostela (východní strana).**